

T A R T A L O M

<i>Herczeg Ferenc:</i> A DTA-10 jelenlegi helyzete és adattartalma	3
<i>Uzsoki Zoltán:</i> A Digitális Topográfiai Alaptérkép (DTA-10) előállítás technológiájának kidolgozása a PGT Kft.-nél	10
<i>Szíjj Nándor:</i> Hogyan tovább állami topográfia? – Digitális vagy digitalizált 1:10 000 méretarányú topográfiai térkép?	16
<i>Dr. Varga József:</i> Volt-e Ivanicsi Sztereografikus Vetületi Rendszer?	21
<i>Dr. Azari Bertalan:</i> Az erdőbirtokossági társulatokról, azok tulajdoni helyzetéről és a tulajdonváltás lehetőségeiről, problémáiról	26
<i>Dr. Latkóczy Olga:</i> Gondolatok dr. Azari Bertalan cikkéhez	30
SZEMLE	32
HÍREK	42

MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG

A FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM FÖLDÜGYI ÉS TÉRKÉPÉSZETI FŐOSZTÁLY
ÉS A MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG LAPJA

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: APAGYI GÉZA (SZERKESZTŐ), DR. ÁDÁM JÓZSEF, BARTOS FERENC, BIRÓ GYULA,
DR. BIRÓ PÉTER, DR. CSEPREGI SZABOLCS, DR. DETREKŐI ÁKOS, DOMOKOS GYÖRGY, HIDVÉGINÉ DR. ERDÉLYI
ERIKA, DR. JOÓ ISTVÁN, DR. KARSAY FERENC, KASSAI FERENC, DR. KLINGHAMMER ISTVÁN, DR. MÁRKUS BÉLA,
DR. MIHÁLY SZABOLCS, DR. PAPP-VÁRY ÁRPÁD, DR. RIEGLER PÉTER, SZABÓ GYULA, DR. VARGA JÓZSEF

TÉMAFELELŐSÖK: *Bartos Ferenc* – sokszorosítás és nyomdai kapcsolat; *Biró Gyula* – alkalmazott geodézia
és a földmérési és térképészeti vállalkozások; *Csepregi Szabolcs* – kiegyenlítő számítások, részletes felmérések;
Domokos György – kartográfia és topográfiai felmérések; *Hidvéginé dr. Erdélyi Erika* és *Riegler Péter* – földhivatalok
és földügyi kérdések; *Karsay Ferenc* – mérnökgeodézia, térképészet, szakmatörténet; *Kassai Ferenc* – Mérnöki Kamara;
Mihály Szabolcs – információs technológia, DAT; *Varga József* – vetületek, transzformálások

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, XIV. BOSNYÁK TÉR 5. LEVELEZÉSI CÍM: 1373 BUDAPEST, POSTAFIÓK 546.
TELEFON: 222-5117; TEL/FAX: 460-41-63; E-MAIL: gk.szerk@fomigate.fomi.hu;

http: //www.fomi.hu/internet/magyar/szaklap/geodkart.htm
A SZERKESZTŐSÉG MUNKATÁRSA: SZROGH GABRIELLA

KIADJA: A MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG
HU ISSN 0016-7118 ENG. SZÁMA: B/SZI/280/1/1995. **SOKSZOROSÍTJA:** HM TÉRKÉPÉSZETI KHT.
Megjelenik: 1300 példányban

FŐSZERKESZTŐ: DR. HC. DR. JOÓ ISTVÁN
FELELŐS KIADÓ: APAGYI GÉZA ELNÖK

CONTENTS

Herczeg, F.: Present status and data contents of DTA-10

Uzsoki, Z.: Development of production technology of the Digital Topographic Basemap (DTA-10) at the Geodesy of Pécs Ltd.

Szíjj, N.: National Topography: How to proceed further?

Varga, J.: Was there an Ivanič stereographic projection?

Azari, B.: About forest owner associations, their chances and problems with property transfers

Latkóczy, O.: Remarks to the B. Azari's study

REVIEW
NEWS—MISCELLANEOUS

INHALT

Herczeg, F.: Die aktuelle Situation und der Dateninhalt der digitalen topographischen Grundkarte (DTA-10)

Uzsoki, Z.: Entwicklung der Konstitutionstechnologie für digitale topographische Grundkarte (DTA-10) von der PGT-GmbH

Szíjj, N.: Staatliche Topographie: Wie geht es weiter?

Varga, J.: Gab es damals Ivanič Stereographische Projection System?

Azari, B.: Über die Forstgemeinschaften Möglichkeiten und Problemen im Zusammenhang mit Besitzwechsel

Latkóczy, O.: Äusserung zum Artikel von B. Azari

UMSCHAU
NACHRICHTEN – AUS ALLER WELT

Címlap: A földügyi szakigazgatás egységének megőrzését aláírásukkal támogató akadémikusaink:
Dr. Ádám József, Dr. Biró Péter, Dr. Detrekői Ákos, Dr. Klinghammer István

Coverphoto: Autographs of four academician on geodesy and cartography for the save of the unified Hungarian Real Estate Register

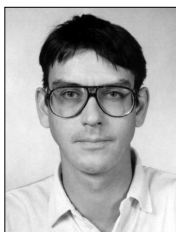
Adresse postale: Geodézia és Kartográfia Szerkesztősége: H-1373 Budapest Pf. 546 Hongrie, Tél./Fax: : (36-1) 222-5117
Address: Geodézia és Kartográfia Szerkesztősége: H-1373 Budapest Pf. 546 Hungary, Phone/Fax: (36-1) 222-5117
Postanschrift: Geodézia és Kartográfia Szerkesztősége: H-1373 Budapest Pf. 546 Ungarn, Tel./Fax: (36-1) 222-5117
E-mail: gk.szerk@fomigate.fomi.hu

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA

56. ÉVFOLYAM

2005

4. SZÁM

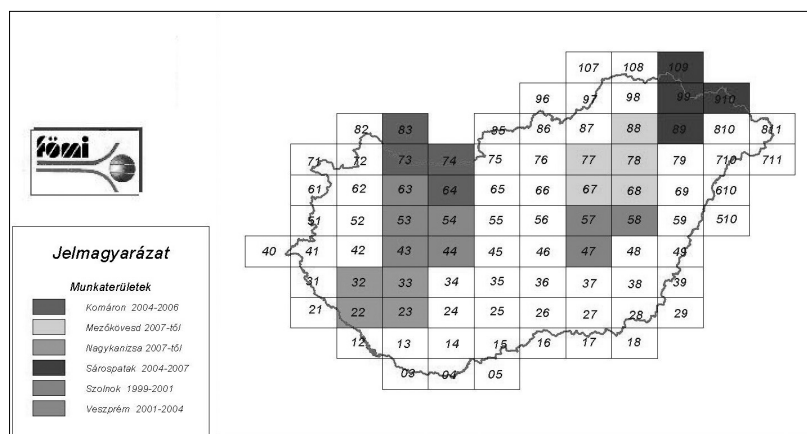

A DTA-10 jelenlegi helyzete és adattartalma

Herczeg Ferenc földmérő mérnök, térinformatikai és földügyi informatikai szakmérnök, a FÖMI osztályvezetője

A topográfiai újfelmérést követően (1976-tól) szükségessé vált az időközben tartalmában elavult térképek felújítása. Ennek egységes alapon történő végrehajtására jelent meg akkor a T.1-es szabályzat, a hozzá tartozó T.3-as jelkulcs, és T.4-es útmutató. Magyarország teljes területére (a nomenklatúra szerint 4098 db) 1:10 000 méretarányú térképlap felújítása egységes tartalommal 1999-re fejeződött be. Ez azt jelenti, hogy a 23 év alatt felújított szelvények zöme a mai napra tartalmilag elavult, és igény mutatkozott ezek síkrajzi tartalmának aktualizálására, illetve helyesbítésére. Az analóg térképek aktualizálása során vetődött fel a digitális formában történő megjelenítés iránti igény. Ezen a téren a Pécsi Geodéziai és Térképészeti Kft. (PGT Kft.) végzett Kőszeg területére 1997-ben először kísérleteket, és készítette el a Földmérési és Távérzékelési Intézettel (FÖMI) közösen a digitális térképi felület tartalmi és megjelenítési definiálását. Ez a digitális térkép az akkori tech-

nológiai szinten még csak a digitális megjelenítésre korlátozódott, egy spagetti topológiát mutató tartalom és a forma egységesítésének igényével. Az igazi áttörés a „Szolnok” munkaterület befejezését követően a „Veszprém” munkaterület készítése során történt, amikor a PGT Kft. kidolgozta egy topológiailag is konzisztens digitális

1. ábra A DTA-10 jelenlegi és tervezett lefedettsége

felület koncepcióját, ami jelenleg is alapja a digitális felület előállításának.

felület koncepcióját, ami jelenleg is alapja a digitális felület előállításának.

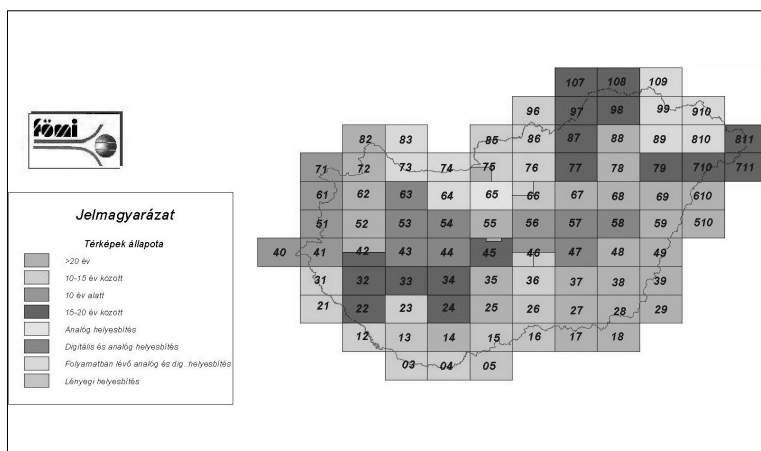
1. Hol tartunk most?

Az 1:10 000 méretarányú Digitális Topográfiai Alaptérkép (DTA-10¹) készítése 1999-ben kezdődött el a „Szolnok” munkaterület (47-, 57-, 58-as

1) DTA-10 = 1:10 000 méretarányhoz kapcsolt állami alap-adat tartalmú Digitális Topográfiai Alaptérkép

1:100 000 méretarányú szelvényeken) térkép-helyesbítése során kísérleti jelleggel, majd ezt követően 2001-ben a „Veszprém” munkaterületen (43-, 44-, 53-, 54-, 63-as 1:100 000 méretarányú szelvényeken) folytatódott (lásd 1. ábra).

Az eljárás során nem a meglévő analóg térkép került digitálisan átalakításra, hanem „friss” ortofotó segítségével új síkrázi tartalmat értékelték ki, és ellenőrző helyszíneléssel helyesbítették a síkrázi és vízrajzi fedvényt.

2. ábra Az analóg topográfiai térképek jelenlegi állapota

Jelenleg „Komárom” és „Sárospatak” munkaterületen folyik a térkép-helyesbítés, és ezzel párhuzamosan a DTA-10 előállítás. Középtávú tervben szerepel továbbá a „Nagykanizsa” és „Mezőkövesd” munkaterület beindítása, melyekre a felmérési tanulmányokat a FÖMI elkészítette (lásd 1. ábra). A helyesbítés ütemezése során az egyes munkaterületek

kiválasztásakor az egyik szempont a meglévő analóg térképek felújítási időpontja (tartalmi elavultsága), a másik szempont pedig az érintett térség frekvenciát-sági (gazdasági, idegenforgalmi, infrastrukturális stb.) prioritása volt (lásd 2. ábra).

A jelenleg folyamatban lévő munkák befejezése esetén az ország 20%-ára lesz helyesbített állami topográfiai alaptérkép és egyben DTA-10 is. Amennyiben a tervezett két munkaterület (Nagykanizsa és Mezőkövesd) is elkészül, akkor ez az arány 35% lesz.

Ezt az ütemet tartva és felteve, hogy a pénzügyi források nem csökkennek, és nem gyarapodnak, akkor a teljes ország területére 2035-re fejeződik be a térkép-helyesbítés, és készül el a DTA-10. Ez bizony igen nagy időintervallum, ami azt jelenti, hogy az első helyesbített térképeink időközben már közel húsz évesek lesznek. Arról nem is szólva, hogy egy informatikai alapokra épülő társadalom ennyit nem tud várni. A legmegnyugtatóbb megoldás az

lenne, ha a központi költségvetés a jelenleg hatályos jogszabályoknak megfelelően évente cca. 300 MFt elkülönített alappal támogatná a térkép-mű elkészülését. Ez esetben a folyamatot fel lehetne gyorsítani, és közel tíz év alatt lehetne befejezni a teljes helyesbítést, és elkészíteni a DTA-10-et.

1. táblázat

Költségkímélő lehetőségek	Előnyök	Hátrányok
Ha nem kívánjuk az ország teljes területét lefedni a DTA-10-zel.	Az elkészült térképművek aktualizálása csak a frekvenciált helyekre koncentrálható, így rövidebb ciklusban végezhető el.	Lemondunk arról, hogy országosan egységes állami topográfiai térképre épülő geometriai alapokat teremtsünk a térinformatika számára.
Ha változtatunk a technológián: a) tisztán vektoros irodai átalakítást alkalmazunk; b) vektoros átalakítást és irodai változásvezetést végzünk.	a) Az időközi változások elhagyásával a tisztán digitális átalakítás sokkal gyorsabb és költségkímélőbb. b) Távérzékelte adatokból bizonyos változások költségkímélően bedolgozhatók.	a) Egy aktualizálatlan kartográfált állapotot rögzítünk spagetti topológiában, melynek piaci értéke kevesebb. b) A változások bedolgozásával az adateredet egysége megbomlik.
Ha csökkentjük az adattartalmat.	A terepi adatgyűjtés visszaszorításával az előállítási költségek csökkennek.	A csökkentett adattartalom vélelmezhetően csökkenő érdeklődési kört fog eredményezni, vagyis a piaci vásárlóréteg beszűkül.
Ha nem készítünk analóg térképi nyomtatokat.	Az analóg térkép készítéséhez szükséges fedvények elhagyásával csökkenthető a költségek.	A digitális állományból nyert gépi rajzok kartográfálás hiányában bizonyos részekben nehezen olvashatók.

A folyamat gyorsításának vannak más lehetőségei is, melyek azonban számos előny mellett veszélyeket is hordozhatnak magukban (lásd *1. táblázat*).

Annak a kérdésnek a megválaszolásához, hogy melyik megoldást érdemes előtérbe helyezni, ismernünk kell a DTA-10 készítésének jelenlegi ideiglenes szabályozását és annak adattartalmát.

2. Mi a jelenlegi DTA-10 tartalma?

Jelenleg a DTA-10 készítésére és annak adattartalmára, valamint megjelenítési formájára nincs hatályban új digitális topográfiai szabályzat. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ötletszerűen készülnek a digitális térképek. A közbeszerzési eljárások

során a FÖMI pályázati dokumentációi tartalmaztak egy igen részletes útmutatót, mely kötelező érvényű a nyertes ajánlattevő számára. Átmenetileg ez képezi a szakmai egységesítés alapját ideiglenes szabályzat szintjén.

Mit is tartalmaz ez a szakmai követelményrendszer? Ezek:

- a helyesbítéshez a FÖMI által rendelkezésre bocsátott adatok jegyzéke;
- egyéb adatok és adatforrások fellelhetősége;
- a feldolgozás során végzendő feladatok;
- a helyesbített és digitálisan átalakított térképek előállításával kapcsolatos elvárások;
  - légiháromszögeléssel és ortofotó készítéssel kapcsolatos elvárások;
  - vektoros átalakítással szembeni elvárások;

2. táblázat

Objektum osztályok/csoportok	Objektum féleségek	Objektum féleség geometriai típusai		
		Pontszerű	Vonalszerű	Felületszerű
Alappontok: vízszintes és magassági alappontok	11	11		
Határok:				
Közigazgatási egységek	4	4		
Növényzethatár és egyéb határ	6		6	
Kerítések, támfalak, töltések, bevágások	65		65	
Települések, épületek, ipartelepek, közművek és vezetékeik:				
Települések(városok, falvak)	3			3
Épületek, építmények	61	20	39	2
Ipartelepek	37	14		23
Közművek és vezetékeik	19	4	6	9
Közlekedés és létesítmények				
Vasutak és létesítmények	37	4	22	11
Utak és létesítmények	40	7	18	15
Távközlés				
Távközlés tengelyvonalai	2		2	
Távközlési műtárgyak	2	1		1
Vizek és vízügyi létesítmények				
Vízhálózat	17	1	11	5
Partvonalak, parttípusok	17		10	7
Vízügyi létesítmények	37	14	8	15
Hidak, átkelőhelyek, gázlok	23	6	17	
Domborzat				
Szintvonalak	5	1	4	
Domborzati alakzatok	28	8	5	15
Növényzet és talajnemek				
Növényzet	34	7	5	22
Talajnemek	17	3	1	13
Összesen:	465	105	219	141

- > pontosság,
- > tartalom,
  - » pontszerűek,
  - » vonalszerűek,
  - » felületszerűek,
  - » szöveges állományok és
  - » digitális állományok könyvtárszerkezete;
- > térképi elemek,
  - » alappontok,
  - » utak,
  - » vasutak,
  - » folyók, tavak,
  - » növényzet, talajnemek,
  - » domborzat,
  - » attribútumok;
- leadandó munkarészek;
- topológiai szabályok a digitális topográfiai térkép készítéséhez (mellékletben);
- a légháromszögelés végrehajtásának részletes követelményei (mellékletben);
- az ortofotó előállításának részletes követelményei (mellékletben);
- részletes objektumtáblázat rétegekiosztással és vonalstílussal (mellékletben).

A fenti szabályozás révén biztosított a digitális felület egységes pontossága, tartalma és megjelenítési formája. Ha a DTA-10 jelenlegi tartalmát próbáljuk meghatározni, akkor erre a legegyszerűbben azt mondhatjuk, hogy a T.1. szabályzattal és a T.3. jelkulccsal konzisztens. Ez azt jelenti, hogy nyolc objektum osztályban összesen 465 darab objektum féleséget tartalmaz a 2. táblázatban látható megosztás szerint.

Az objektum féleségek ilyen jellegű csoportosítása, illetve felületszerű képzése tehetőséget nyújt arra, hogy a DTA-10 a későbbi igények alapján a DITAB-10²-be konvertálható legyen, ami már lehetőséget biztosít egy magasabb szintű adathasználra.

A felületszerű képzésnek (shape, komplex shape) további nagy előnye, hogy bizonyos fokig informatikai rendszerek alkalmazása nélkül is tudunk, pl. MicroStation környezetben Access adat-táblák hozzárendelésével egyszerű lekérdezéseket és elemzéseket végezni.

2) DITAB-10= Digitális Topográfiai Adatbázis 1:10 000 méretaránynak megfelelő felbontással

3. ábra A DTA-10, mint fedvény az ortofotón

Az egyes objektumoknak Accessben megnyitott fő adattábláihoz SQL-ben megírt egyszerű lekérdezéseket lehet hozzárendelni, miáltal a lekérdezések feltételeit szűkíteni lehet az előzetesen megadott adatok (attribútumok) alapján. A fő adattáblákhoz megfelelő indexálásokkal segéd adattáblák nyithatók, melyek attribútumait a felhasználó a saját igényei alapján állíthatja össze, és így a hozzáadott információ mennyiségét tovább lehet növelni.

A digitális felület természetesen a hagyományos térképolvasás terén is többlet lehetőségeket rejt magában. Így például a kitöltő színek letiltását követően alkalmazhatjuk a terület ortofotóját kiegészítő háttér információként (lásd 3. ábra) is.

Amennyiben a DTA-10 készítését megelőző vagy azt követő repülésből származó ortofotó(k) is rendelkezésünkre állnak, akkor az időközben bekövetkezett változásokat is vizuálisan nyomon tudjuk követni.

A FÖMI 1999-ben digitálisan archiválta az ország teljes területére az 1:10 000 méretarányú topográfiai térképeket. A színes össznyomatok 300 dpi-vel, az egyes fedvények (síkráaj, vízráaj, domborzat) 400 dpi-vel kerültek szkennelésre. A szkennelést követően az egyes szelvények georeferálása is megtörtént, így azok az ortofotóhoz hasonlóan a DTA-10-zel együtt kezelhetők. Itt azonban érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a DTA-10-ben az egyes objektumok „helyénmaradóként”, vagyis a valóságos helyükön kerülnek ábrázolásra, míg a topográfiai térképek nyomatain és az abból nyert raszteres állományokban a kartografálást követő térközeltetéssel szerepelhetnek.

Szintén rendelkezésre áll a FÖMI Adat és Térképtárában az ország teljes területét lefedő előzetes és javított (5x5 méteres rácsközű) Digitális Domborzat Modell (DDM). Ez az előzetes DDM a 2000. évi MADOP³ keretén belül az 1:10 000 méretarányú topográfiai térképek domborzati fedvényeinek vektorizálásával jött létre, ami a DTA-10 domborzatának is az alapját képezi.

Ebből következik, hogy az ország teljes területére elkészült a szintvonal fedvények vektoros állománya, melyből a MePAR⁴ részére elkészült – szintén országos lefedettségű – a csökkentett adattartalmú digitális lejtőkategória térkép. Intézetünk egyedi igény (megrendelés) esetén például szolgáltatni tudja a részletes digitális lejtőkategória és kitettség térképeket is, mint értéknövelt termékeket.

3) MADOP= Magyar Digitális Ortofotó Program

4) MePAR= Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer

A fentiekben felsorolt digitális termékek adatait részben vagy egészben tartalmazza a DTA-10. Más részük alkalmas arra, hogy olyan többlet információkhoz juttassa a felhasználót, melyek már képessé teszik a digitális topográfiai térképet egy magasabb szintű speciális felhasználói igény kielégítésére.

A cikk elején feltett kérdést, miszerint lehet-e a DTA-10 előállítását többlet források bevonása nélkül, pusztán a technológia egyszerűsítése és az adattartalom csökkentése révén felgyorsítani, igen nehéz megválaszolni. Az 1:10 000 méretarányú topográfiai térképeket még ma is leggyakrabban a nagyberuházások tervezéséhez használják fel. Ez a vevőkör a minél pontosabb geometriát és a minél részletesebb adattartalmat részesíti előnyben. A nyilvántartásokat és logisztikai szervezéseket igénylő felhasználói kört a számára indifferens adatok és objektumok csak zavarják, így ez a réteg a generálisabb, áttekintő jellegű térképművet részesíti előnyben. Az informatikai társadalom részéről egyre erősebb az igény az olyan digitális térképművek iránt, amelyek topológiailag konzisztensek, és az adatbázis kapcsolatok minél könnyebb megvalósíthatóságát nyújtják.

Vajon meg tud-e, és meg kell-e minden szempontból felelnie a DTA-10-nek a fentiekben vázolt fogyasztói igényeknek, vagy érdemes elgondolkodni egy EDTT-10 létrehozásán, mely csökkentett adattartalmával és geometriájával egy speciális igényt gyorsan és olcsón ki tud elégíteni? Ennek a problémának a megoldásával a FÖMI Térinformatikai Fejlesztési Osztálya jelenleg is foglalkozik.

IRODALOM:

Winkler Péter (FÖMI): „Magyarország digitális ortofotó programja (MADOP) és a nagyfelbontású digitális domborzat modell (DDM) az ország teljes területére”. GK 2003/12

Winkler Péter (FÖMI): „Magyarország légi-fényképezése 2000”. GK 2001/7

PGT Kft. Szabályzat tervezet az 1:10 000 méretarányú földmérési topográfiai térképek egyszerűsített újfelméréséhez és digitális átalakításához. 2003. október

Uzsoki Zoltán-Józsa János: „Az első hazai 1:10 000 ma.-ú digitális topográfiai térkép készítésének kialakulási körülményei, eddigi tapasztalatai”. MFTTTT előadás 1999

Herczeg Ferenc: „A digitális topográfiai és a digitális földmérési alaptérkép adatkapcsolata”. GK 2005/2

Present status and data contents of DTA-10

*Herczeg, F.
Summary*

The paper is trying to give an answer to the question of speeding up the production of DTA-10 database by means of changing its data contents. It studies the possibilities of reducing the produc-

tion time and calls attention to the possible disadvantages of this reduction. In the author's opinion, instead of reducing the achievements of this digital product, the production of an independent topographic map system with simplified contents should be considered.

Országos Térinformatikai Konferencia

A térinformatikai alkalmazások egyik legnagyobb szabású hazai rendezvényére kerül sor
2005. október 6-7-én,
tizenötödik alkalommal,
Szolnokon.

A térinformatikai termékek és alkalmazások piaca dinamikusan fejlődik.

A konferencia célja az, hogy néhány kiemelt témakör vonatkozásában, elsősorban a közigazgatásra fókuszálva, esettanulmányokon keresztül a térinformatikai alkalmazások és azok gyakorlati tapasztalatai kerüljenek bemutatásra, nem megfélekedezve a legújabb ismeretek átadásáról sem. Az előadások mellett munkaműhely próbálja meg a résztvevők aktív bevonásával összegezni a tapasztalatokat, közérdeklődésre számot tartó témakörökben.

Az Országos Térinformatikai Konferencián (OTK) elhangzó előadások témakörei:

- területfejlesztés, ill. környezetvédelem térinformatikai vonatkozásai;
  - térinformatikai adatinfrastruktúra, ill. adatgazdálkodás;
  - önkormányzati informatikai alkalmazások;
  - korszerű térinformatikai technológiák és módszerek;
- adatérték, ár, minőség, tulajdon és marketing a térinformatikában.

A rendezvényt térinformatikai fejlesztő cégek szakkiállítása kíséri.

A konferencia szakmai támogatói a MJVSZ és a TÖOSZ.

**A rendezvényről bővebb információ a www.otk.hu
és a www.hungis.hu honlapokon érhető el.**

(Programbizottság)

FELHÍVÁS

A Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság

2005. június 30–július 2. között

„Geoinformatika – digitális földügyi szolgáltatások – nemzetgazdasági elvárások”

címmel továbbképzés jellegű

VÁNDORGYŰLÉST

szervez, melyre Önt és munkatársait tisztelettel meghívjuk.

Az előadásokat különösen a következő témakörök köré szervezzük.

A földügyi szakterület modernizációja; A Nemzeti Kataszteri Program; A Magyar Topográfiai Program; Szabványok, szabályzatok és a minőségbiztosítás

Helyszín: Széchenyi István Egyetem (Győr, Egyetem tér 1.)

Előzetes program:

Június 30.

10.00–12.00 Plenáris ülés
12.30 Műszerbemutató megnyitása
13.00 Ebéd
13.40–17.00 Szekció ülések
18.00 Vacsora
19.00 Szabad program

Július 1.

8.30–12.00 Szekció ülések
12.00 Ebéd
13.00–16.00 Plenáris ülés
19.00 Baráti vacsora

Július 2.

8.00-tól Szakmai kirándulások

A részvétel feltételei:

Részvételi díj: 40.000,- Ft +25% ÁFA

A jogi és egyéni tagjaink részére **kedvezményt** adunk: 34.000,- Ft + 25% ÁFA a részvételi díj. További kedvezményben részesítjük a tanulókat, szenior tagjainkat és a kísérőket, akiknek 28.000,- Ft-ot + 25% ÁFA kell fizetniük.

A részvételi díj összege magában foglalja a személyi és technikai feltételek biztosítását, a szakmai kirándulás szervezési költségeit, a szállást (kollégiumi elhelyezéssel) és az ellátást. Baráti vacsorára egyénileg lehet jelentkezni.

A baráti vacsora ára: 2.500,- Ft/fő, a helyszínen fizetendő.

Lehetőséget biztosítunk szállodai elhelyezésre is, egyéni helyszíni fizetéssel, mely esetben a részvételi díj személyenként 5.000,- Ft-tal csökken. (4000,- Ft + 25% ÁFA)

Szakmai kirándulások:

A jelentkezési lapon kérjük bejelölni, hogy milyen kiránduláson kíván részt venni.

- A) Győr: városnézés idegenvezetővel, Múzeum, ebéd étteremben
B) Pannonhalma: Apátság megtekintése, ebéd étteremben

Kiállítási díj: 30.000,- Ft + 25 % ÁFA

A kiállítási díj magában foglalja egy 10 m²-es kiállítóhely bérletét, asztalokat, székeket igény szerint, valamint a műszerek őrzésének költségeit.

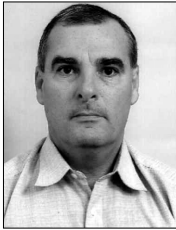
A kiállítók részére külön megrendelés alapján biztosítunk szállást és étkezést.

A részletes programot a jelentkezőknek később megküldjük.

Lehetőséget biztosítunk előadás tartására, 20 perc időtartammal. Az előadásra történő jelentkezését kérjük 2005. május 10-ig Bartos Ferenc főtitkárnak (telefon: 06/20-9534802, Fax: 329-7616, e-mail: bartos@nkp-kht.hu) szíveskedjen a cím megadásával megküldeni.

Jelentkezési lap a titkárságon igényelhető, vagy letölthető a www.mftit.hu oldalról

Jelentkezési határidő: 2005. május 31.

A Digitális Topográfiai Alaptérkép (DTA-10) előállítás technológiájának kidolgozása a Pécsi Geodézia Kft.-nél

Uzsocki Zoltán, a PGT Kft. főmérnöke

A digitális topográfiai térkép előállítása a Pécsi Geodézia Kft.-nél (PGT Kft.) 1996-ban kezdődött. Közbeszerzési pályázat útján elnyertük az utolsó (1:10 000 méretarányú topográfiai térképek felújítása és átszerkesztése EOTR-be), „KŐ-SZEG” elnevezésű munkaterületet. Ezen a munkaterületen kezdtük kikísérletezni a digitális topográfiai térkép előállítási technológiáját (elsőként az országban).

Egy feladattervet dolgoztunk ki, mely tartalmazta egyben a munka ütemezését is.

A technológia kidolgozásának lépései a következők voltak:

- feladatterv elkészítése:
  - a feladat megfogalmazása,
  - kutatási eredmények, nemzetközi példák elemzése,
  - alkalmazott szabályzatok áttekintése;
- egy új digitális topográfiai adatbázis előállítási igényének megfogalmazása;
- rétegtípusok definiálása (ITR, MicroStation);
- jelkulcskészlet megszerkesztése;
- digitális ortofotók beszerzése (*1. ábra*; lásd hátsó belső borítón);
  - síkrajz képernyő-digitalizálása az ITR Raster-moduljának segítségével;
  - vízrajz képernyő-digitalizálása MicroStation 5.0 programmal;
  - domborzat vektorizálása félautomata módszerrel.

A munka elvégzése után a következő tapasztalatokat szűrtük le.

- Az ITR nem alkalmas a megadott feladatra, nehézkes, és mivel csak vektoros állományt állít elő, topológiát nem, közvetlenül nem alkalmas a térinformatika számára szükséges térképi alap előállítására.
  - Nem célszerű a különböző „fedvényeket” (sík-, víz-, domborzatrajz) eltérő programmal készíteni.
  - A MicroStation 5.0 alkalmasabb a feladat

végrehajtására, mert: topológikus adatszerkezete van, a felhasználói felülete interaktív (új kapcsolók, menük, makrók definiálhatók a feladat függvényében), széles körben elterjedt program.

1998 őszén SZOLNOK-2 elnevezéssel megtörtént egy új munkaterület megrendelése (FÖMI pályázat útján), és a hagyományos analóg térképkészítés mellett a digitális térkép készítését is feladatult tűzte ki.

Az előző munkából levezetett tapasztalatok alapján, a következő fejlesztések történtek az alkalmazott technológiában:

- a kidolgozott jelkulcskészletek és rétegtípusok finomítva lettek;
- minden fedvény MicroStation J/ Descartes 7.0 programmal lett vektorizálva;
- elkészült a felhasználói platform, mely magába foglalta
  - mintaállományok elkészítését,
  - makrók megszerkesztését,
  - szoftveres beállítások meghatározását;
- szerkesztési filozófia kidolgozásra került;
- technológiai leírás készült a szerkesztés menetről.

A munkaterület leadása után áttekintettük az eddigi eredményeinket, és finomítva a technológián, valamint a menetközben felmerült problémákat megoldva, egy technológiai leírást készítettünk, melyet a későbbi munkákban használtunk, mint technológiai utasítást.

2001 augusztusában a FÖMI jóvoltából meghívás tárgyalásos eljárás keretében meghirdetésre került 5 db 1:100 000 méretarányú topográfiai szelvény helyesbítése „Veszprém” munkaterület névvel. A kiírás szerint el kell készíteni a 320 db szelvény analóg és digitális helyesbített rajzait/állományait. Az analóg technológiával szembeni követelmények megegyeztek a hagyományos topográfianál ismertetett követelményekkel (T.1., T.3., T.4. szabályzat). A digitális állományokkal szembeni elvárások a következők voltak:

- olyan állomány készüljön, amely a leendő topográfiai programban megfogalmazott DITAB alapja lesz;

- a FÖMI által adott jelkulcs és rétegtáblázat szerint (ami megegyezik a PGT Kft. által kidolgozott táblázatokkal), „dgn” és „dxf” formátumban készüljön;

- a területen rendelkezésre álló digitális földmérési alaptérképek kerüljenek bedolgozásra a topográfiai digitális állományba;

- a készülő topográfiai digitális állománynak topológiai struktúrával kell rendelkeznie.

A pályázat során a PGT Kft. elnyerte ezt a munkaterületet a Carto-Hansa Kft.-vel közösen. A Carto-Hansa Kft. 96 db szelvény elkészítését, valamint a területre eső digitális ortofotók elkészítését vállalta.

Ez a munkaterület a legfrissebb munka, mely hivatalosan kiadásra került, és itt már alkalmaztuk a digitális topográfiai térképek elkészítésére kidolgozott technológiát. Ez a technológia tekinthető a digitális topográfia jelenének, az alábbiakban ezt a technológiát fogom részletesen ismertetni.

A Digitális Topográfiai Alaptérkép (DTA-10) előállítási technológiája

A ma használt technológia a következő munkafolyamatokból épül fel:

- légifényképezés,
- adatgyűjtés,
- ortofotók előállítása,
- közelnagyítások előállítása,
- helyszínelés és vektorizálás előkészítése,
- terepi helyszínelés,
- vektorizálás,
- kartografálás,
- vizsgálat,
- állami átvétel.

Adatgyűjtés

Mint minden térképészeti munka, így ez is adatgyűjtéssel kezdődik. Az adatgyűjtés során áttekintjük, hogy milyen anyagokkal rendelkezünk, illetve milyen anyagokat kapunk a FÖMI-től, az adott munkaterületről. A FÖMI a következő anyagokat biztosítja számunkra:

- analóg formában átadja a felújítandó topográfiai szelvények tisztázati rajzait (oleáták), az alumínium betétes alaplapot, színes összmásolatot, régi törzskönyvet;

- digitális formában átadja a felújítandó topográfiai szelvények tisztázati rajzainak raszteres állományát;

- a területen lévő alappontok koordinátáit, analóg és Excel formátumban;

- Földrajzi Névtár területre eső adatait, Excel és MapInfo formátumban állnak rendelkezésre a területet érintő közigazgatási határok digitális állományai (.dxf) (FÖMI Közigazgatási Határ Adatbázis);

- a területre eső magassági és vízszintes alappontok pontleírásait;

- a területre eső digitális légifotókat;

- a munkaterület digitális domborzatmodelljét. Ezen felül kigyűjtésre kerülnek még:

- a körzeti földhivatalokból a települések belterületi és zártkerti nyilvántartási térképeinek másolatai ahol már elkészült, ott digitális (ITR vagy DAT) formában;

- vízügyi adatok (ahol lehetséges);

- erdészeti adatok (ahol lehetséges);

- közművezetékek adatai (ahol lehetséges);

- egyéb adatok (önkormányzatoktól, Internetről...).

Előkészítés

Az adatgyűjtést követi az irodai előkészítés, mely során:

- a felújítandó szelvények régi alapanyagait rendszerezük, leltár készül az átvett alapanyagokról;

- a pontleírásokat szelvények szerint csoportosítjuk, és összefűzzük; az EOMA és a Bendefy hálózatok átfedik egymást, ilyenkor az EOMA pontokat kell elfogadni; a földhivataloktól kapott térképeket megyék és települések szerint rendszerezük;

- a kapott digitális (ITR) állományokat átkonvertáljuk (.dxf) formátumba, majd azokat szelvényekre bontva átalakítjuk (.dgn) formátumúra, hogy a vektorizálás során, mint referencia állományt használhassuk;

- a kapott alappont állományokat (.xls) beolvaszuk ITR-be, ahol a programnak megfeleltetjük az egyes pontszámokat, koordináta-párokat és magassági adatokat, így ezek alapján a program felszerkeszti a pontokat, és melléjük rendeli a szöveges adatokat is; az így kapott állományt (.dxf)-be kiírjuk, majd átalakítjuk (.dgn) állománnyá, és a pontokhoz hozzárendeljük a jelkulcsokat, a megírásokat is a nekik megfelelő rétegbe és betűstílusba alakítjuk át;

- elkészülnek a légi fotókról a közelnagyítások ~1:10 000 méretarányban, ősvonalas transzformálással;

- elkészítjük a szelvények új törzskönyveit MS Word programmal; minden szelvény egy saját

(.doc) állományt kap, mely tartalmaz minden olyan információt, amit a törzskönyvbe be kell jegyezni; a törzskönyv az előkészítés során beszerzett adatokkal ki lesz egészítve, majd nyomtatva; a helyszínelés, vektorizálás, kartografálás adatai utólag lesznek a kinyomtatott anyagba bejegyezve;

- a kapott digitális ortofotókat (.tif) át kell konvertálni a MicroStation Descartes számára jobban kezelhető (.hmr) formátumba, és a képeket a helyükre kell transzformálni, valamint a pixelméretet is be kell állítani (georeferenciálás);

- a helyesbítendő szelvényekről kapott raszteres fedvényeket (.hmr) szintén át kell alakítani áttetszővé, hogy egymásra helyezve ne takarjanak ki értékes információkat az alattuk lévő fedvényből;

- az alkalmazni kívánt cellákat, vonalstílusokat, felület típusokat el kell készíteni;

- a különböző makrókat definiálni kell;

- el kell készíteni a mintaállományokat (síkrasz, domborzatrasz, keret), melyek tartalmazták a megfelelő beállításokat (a keret esetében a keretvonalakat, megírásokat, keretábrákat);

- az egyes szelvényekre eső alappontok a színes összmásolatra és a közelnagyításra fel lesznek szerkesztve.

Terepi helyszínelés

Az előkészítés után következik a terepi helyszínelés. A helyszínelést az úgynevezett közelnagyításon végezzük el. A közelnagyítás egy olyan kb. 1:10 000 méretarányú fekete-fehér pozitív fénykép (nagyítás), mely a magassági torzulásokkal terhelt, és az adott szelvényt ábrázolja. A terepbejárás gyalog, illetve terepjáró gépkocsival történik.

A terepbejárás során a topográfus a következő műveleteket hajtja végre.

A fényképen leképződő egyes terepi alakzatokat, a helyszínen felkeresi és beazonosítja azokat, pl.:

- az adott terület milyen művelési ágú (szántó, gyümölcsös ...);

- milyen típusú növényzet borítja (fafajták, ipari növények);

- meghatározza az erdők fáira vonatkozó adatokat (magasság, szélesség stb.);

- az úthálózatok bejárása, minősítése (földút, talajút, javított talajút, aszfaltút ...);

- hidak, átvezetők azonosítása, adataiknak feljegyzése;

- települések bejárása (épületek, középületek...);

- villanyvezetékek azonosítása;

- víz, gáz, olaj vezetékek azonosítása;

- bevágások, rézsűk azonosítása, adatainak feljegyzése;

- domborzat ellenőrzése (terepi szemrevételezéssel);

- vizek adatainak és létesítményeinek feljegyzése (szélesség, mélység);

- parttípusok, partvédezetek azonosítása;

- egyéb adatok feljegyzése (buszmegálló, kilométerkő, harangláb, kereszt ...);

- vízszintes és magassági alappontok helyszínelése.

A helyszínelés során tett észrevételeket a puhanagyításon, a színes összmásolaton, illetve a kataszteri térképen jelöli a topográfus, míg az alappontokra vonatkozó észrevételeit a pontleírásra jegyzi fel.

Szelvények vektorizálása

A helyszínelést követi a szelvények vektorizálása. A vektorizálás során állítjuk elő a topográfiai térképek digitális állományait. Ez a munkafázis az igazi újítás a hagyományos technológiához képest, ezért ezt a műveletet részletesebben ismertetem.

A szelvények vektorizálása, mindig a mintaállományok megnyitásával kezdődik. Ezeket az állományokat átnevezve elmentjük. Az állomány neve ilyenkor: szelvényszám + a fedvény típusa; a síkrasz nem kap külön azonosítót, de a domborzat és a keret igen (d, k) pl.: 54-124d.dgn.

Miután a mintaállományokat átnevezzük, következik a raszteres állományok betöltése. A MicroStation J7 Descartes 7.0 lehetőséget biztosít különböző nézetek definiálására, mely sokszor nagy segítséget jelent a vektorizálás folyamán, mivel különböző nézetekben eltérő raszter-kombinációkat jeleníthetünk meg egyszerre (osztott képernyő). Az így előállított alapállományban dolgozunk. Először megrajzoljuk a szelvényt határoló keretet. Ezt a műveletet követi a HP-k és a községhatár állományok behívása az alapállományba. A megrajzolt keret mentén, a szelvényen kívül eső elemeket kitöröljük/levágjuk.

A mintaállományok, raszterek, HP és községhatárok előkészítése után megkezdődhet a vektorizálás.

A vektorizálást a következő irányelvek szerint végezzük.

A digitalizálás során az állományt nem kartográfiai szempontok szerint készítjük. Az állomá-

nyokban mindent a helyén ábrázolunk, és a későbbiekben a hagyományos kartografálás során a kartogáfus tolja el rajztérközre az elemeket. Az a tény, hogy mindent a helyén ábrázolunk, azt eredményezi, hogy bizonyos elemek részben takarják egymást. Azonban olyan rétegekiosztást és stíluskészletet szerkesztettünk (a FÖMI előírást figyelembe véve), amely vizuális szemlélés során is jól elkülöníti az elemeket. Mivel kartográfiai végtérmeteket készítünk, ezért maximálisan figyelembe vesszük a T.3. és T.4. topográfiai szabályzatokat.

A HP-k és a községhatár átalakítása és rendezése után célszerű a munkát az úthálózat rajzolásával kezdeni.

Az úthálózat rajzolásával párhuzamosan haladhat a vízhálózat kiértékelése is. Az egyvonalas árkot a mesterséges vagy természetes vízfolyás vonallal kell kirajzolni a vízfolyás jellegének megfelelően. A három méternél szélesebb árkokat, patakot, folyókat, csatornákat a rájuk jellemző partvonalakkal ábrázoljuk.

A több rajzelem által határolt területből egy összetett zárt rajzelemet készíthetünk. A digitális topográfiai munkában ezek az elemek lesznek a

Nem kerül felület a lakott területek utcáiba, udvaraiba, a 10 m-nél szélesebb földútba, ipari területekbe stb. Külön figyelni kell arra, hogy az utak mellett húzódó füves területeket nem kell ábrázolni, ha azok 10 m-nél keskenyebbek.

Az épületek elhelyezése a rajzban a Place Block, Place Shape, Place Orthogonal Shape eszközökkel történik. A szabályos négyszög alakú épületek kirajzolását a Place Block eszközzel végezzük. A Place Orthogonal Shape eszközzel a derékszögű épületeket rajzoljuk. A Place Shape eszközzel a nem derékszögű, nem szabályos alakú épületeket rajzoljuk az előzőekben leírt módszerrel megegyezően.

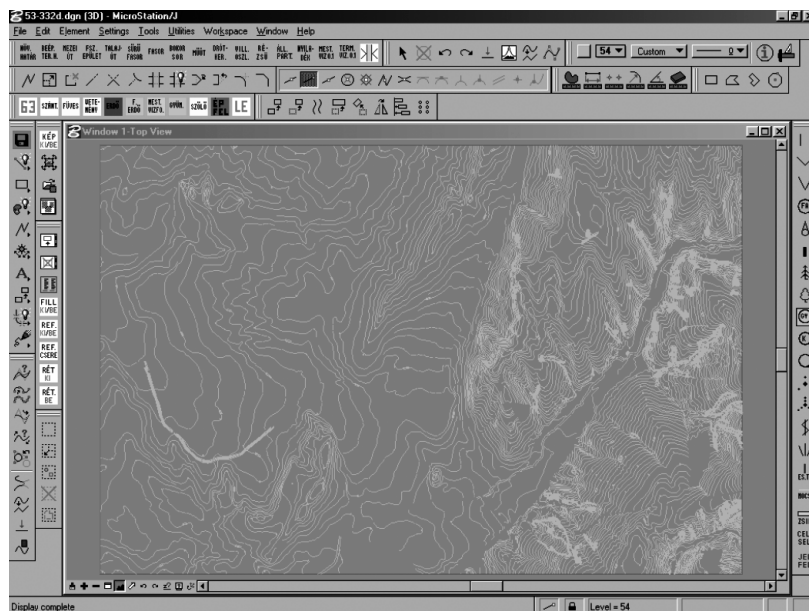
A szöveges elemek elhelyezése a Place Text eszközzel történik. Általános szabály, hogy a feliratok annak az elemnek a rétegébe kerülnek, amely elemre vonatkoznak.

A digitális topográfiai térkép domborzatát (2. ábra) a síkrajj elkészültekor kell összhangba hozni a síkrajjal. A kótált pontokat és a magassági alappontokat is ekkor helyezzük el a rajzban, és a vízszintes alappontokat is ellenőrizzük. A magassági alappontok számát is fel kell tüntetni. A dombor-

borzati állomány megnyitása után a síkrajj állományt ún. referencia állományként hívjuk be a domborzati állomány alá. Így mind a két állomány egyszerre látható lesz. A referencia fájl párbeszédablakban megjelenik a megnyitott állomány neve. A referencia állományban nem módosíthatunk, csak az aktívban. A domborzati vonalak módosításakor ügyelni kell arra, hogy az aktív magasság azonos legyen a módosítandó vonal magasságával.

A digitális topográfiai szelvény kerete külön (.dgn) állományt alkot.

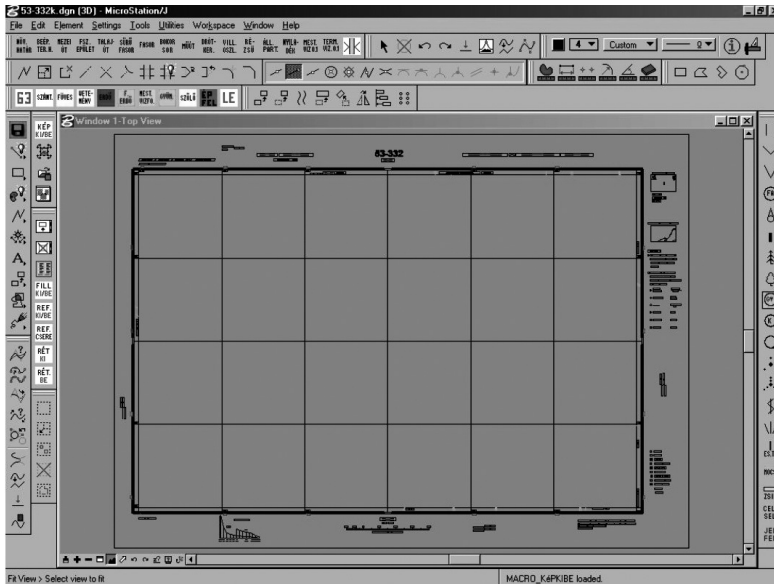
A szelvény keretét úgy készítjük el, hogy a már korábban elkészült mintakeret állományban végrehajtjuk a szükséges változtatásokat (a szelvény számának megírása, koordináták, csatlakozó szelvények stb.). A keretábrákat rácsháló segítségével szerkeszthetjük meg a hagyományos topográfiai használt módszerrel

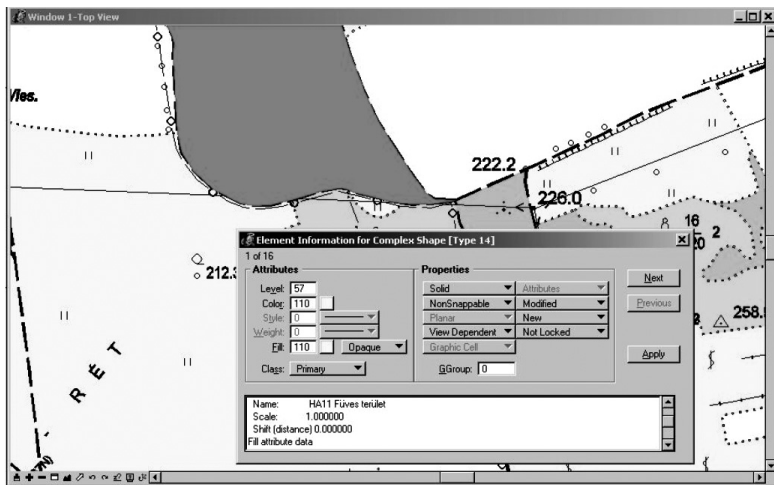
2. ábra A domborzati DGN állomány

felületek (színfelülnyomás). A különböző művelési ágak, vízrajz, épületek, úthálózat, felületeinek színei megegyeznek a topográfiai jelkulcsban meghatározott színekkel. Felületet a digitális topográfiai szelvényen csak a T.3., T.4. utasítás szerint előírt helyekre képezünk, kivétel a szántó.

3. ábra A keret DGN állomány

4. ábra Rajzi elemek

azonos módon. A hivatkozási számokat a hagyományos munkában ismert módon helyezük el a kereten. A kifutó megírásokat is a keret állományban kell elhelyezni (3. ábra).

A domborzat vektorizálást célszerű a szelvénykeretnél kezdeni vagy azon a helyen, ahol megszakadt, vagy a zárt szintvonalakat az eséstüske tövével. A szintvonal megírásokat a szintvonalra talpával az esés irányába nézve kell elhelyezni. A szintvonalak más domborzati objektummal való metszésénél (pl.: horhos) metszéspontot kell létrehozni. A szelvények vektorizálásánál feltétlenül fontos, hogy a referenciába legyenek behívva a

már kész csatlakozó szelvények. Erre azért van szükség, mert egyből arra a vonalra csatlakozunk, amire kell, és utólag nem kell csatlakozni. Miután rácsatlakoztunk, érdemes megnevezni mindkét szintvonal vagy objektum magasságát, nehogy magassági eltérés vagy eredeti hiba legyen a két szelvény között. A vektorizálást félautomatikus módban kell végrehajtani. A vektorizálás úgy történjen, hogy elsőként állítsuk be az aktív magassági határt, utána az adott szintvonal magasságára állítsuk az aktív magasságot. Ezután beállítjuk a réteget, vonalstílust, vastagságot (a makró ikonjára kattintva). Majd kezdődhet a domborzat vektorizálása.

A következő lépés a szelvények kartografálása, sokszorosítása.

A kartografálás technológiája lényegében nem változott az analóg térkép-készítéshez képest.

A kartografálás menete a következő.

1. A topográfus az általa előállított alaplapon (analóg főmában) átadja a kartográfusnak.
2. A kartográfus az alaplapon ráhelyez egy mértartó anyagra készült mintakeretet (olyan oleáta, mely tartalmazza a külső, belső keretet és azokat a megírásokat, melyek minden szelvényen állandóak, valamint a magyarázó ábrák kereteit), és átszerkeszti az alaplapon található síkraírt elemeket, valamint a keret megírásait és magyarázó ábráit.
3. A kirajzolási műveletet megismétli a domborzat és a vízrajz esetében, természetesen külön-külön oleátán. Ezek az oleáták csak a passzereket (a passzer olyan egymásra merőleges vonal, mely az egyes oleáták egymásra való illesztésére szol-

gál, mivel nincs az egyes oleátákon kölcsönösen azonos elem), valamint a domborzati és vízrajzi elemeket tartalmazzák.

4. A vonalas elemek rajzolással, míg a szöveges és jelkulcsi elemek ragasztással kerülnek felvitelre az oleátákra.

5. Az elkészült három fedvényt egymásra illeszti, és leellenőrzi az egymáshoz való illeszkedésüket.

A fenti technológia továbbfejlesztése jelenik meg a jelenleg folyamatban lévő „Komárom” munkaterület szelvényeinek készítésénél.

IRODALOM:

1. A digitális topográfiai alaptérkép síkrajzának elkészítése MicroStation környezetben. PGT Kft., 2000

2. *Cséplő Tamás*: Digitális topográfia. Szakdolgozat NYME Geoinformatikai Főiskolai Kar, 2003

3. *Józsa János*: Kőszegtől–Veszprémig az 1:10 000 méretarányú digitális topográfia alakulása a PGT Kft.-nél. GIS OPEN előadás, 2002

4. *Ringhofer János–Uzsoki Zoltán*: Az első hazai 1:10 000 ma.-ú digitális topográfiai térkép készítésének kialakulási körülményei. Szolnok Térinformatikai Konferencia, 2000

5. *Uzsoki Zoltán*: Az 1:10 000 méretarányú digitális topográfiai térképkészítés koncepciója. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Szakmérnöki Diplomamunka, 2004

Development of production technology of the Digital Topography Basemap (DTA-10) at the Geodesy of Pécs Ltd.

*Uzsoki, Z.
Summary*

The PGT Ltd. begun to examine the technology of the production of digital topography maps in 1996, first in the country. We produced the scale 1:10 000 digital maps of a sample area (named „KŐSZEG”) based on a preliminary work plan. Afterwards, we analyzed the experience obtained during the experimental work. As a result of this, we applied for, and successfully obtained the task of producing the digital topography maps of the areas of „Szolnok” and „Veszprém” and finally that of „Komárom”. The article provides a detailed description of the work phases of the technology applied presently and the further tasks in the field.

MFTTT FELHÍVÁS

Az MFTTT vezetése megköszöni a 2004. évben felajánlott személyi jövedelemadójának 1%-át, melyet a Társaság a diploma-pályázatokra használt fel.
A 2005. évi felajánláshoz előre kitöltött nyomtatvány a 47. oldal alján található
Adószámunk: 19815675-2-41

Felhívjuk tisztelt Tagtársaink figyelmét, hogy a Geodézia és Kartográfia szaklap folyamatos küldését csak a **tagdíj** befizetése ellenében tudjuk biztosítani (melyhez a befizetési csekket már decemberben postáztuk).

Emlékeztetőül a 2005. évre vonatkozó tagdíjak:

tagsági díj (lap juttatással)	4.000,- Ft
nyugdíjas, diák (lap juttatással)	2.600,- Ft
nyugdíjas, diák (lap nélkül)	500,- Ft
70 év felett díjmentes (lap juttatás nélkül)	-

Hogyan tovább állami topográfia? Digitális vagy digitalizált az 1:10 000 méretarányú topográfiai térkép?

Szíjj Nándor, a Carto-Hansa Kft. ügyvezető igazgatója

1. Hogyan készül a DTA-10 a CARTO-HANSA Kft.-nél?

1.1. A Társaság szerepe és jelenleg alkalmazott technológiája a magyar állami topográfiában

Cégünk – a Kartográfiai Vállalat jogutódjaként – 1959 óta vesz részt 1:10 000 méretarányú topográfiai térképek újfelméréssel, térkép felújítással, ill. helyesbítéssel történő készítésében, analóg vagy digitális eljárással. (1. ábra)

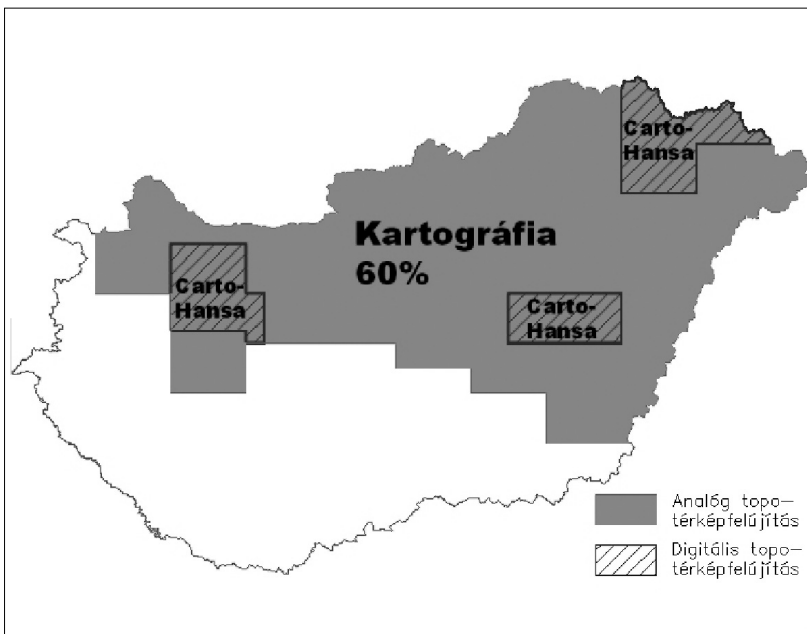
térképszelvények területére eső 175 db 1:10 000 méretarányú topográfiai térképszelvények helyesbítését.

A feladat egy tulajdonképpeni digitális térkép felújítás, melyet utólagos terepi minősítéssel történő „univerzális eljárással” végzünk el. Ez azt jelenti, hogy mind a síkrajz, mind pedig a domborzat kiértékelése (javítása) sztereofotogrammetriai eljárással történik (2. ábra). Mi ugyanis az ortofotót, 2D-s és kis méretarányú (a légifényképek méretaránya: 30 000) volta miatt, a terepi minősítés és az ellenőrzés segédanyagaként használjuk, nem pedig adatnyerésre (5. ábra; lásd hátsó belső borítón).

A DTA-10 objektum táblázata és rétegtípusok ideiglenes szabályozás, amely leírja az objektumféleségek vektoros megjelenítését a T.3. jelkulcs szerint. Ezért van az például, hogy 36 objektumféleség lett definiálva a különböző vasútványok ábrázolásához. A fő cél tehát az volt, hogy a jelenlegi kartográfiai szabályozást kielégítő vektoros állományt hozzassunk létre, ami csak MicroStation környezetben

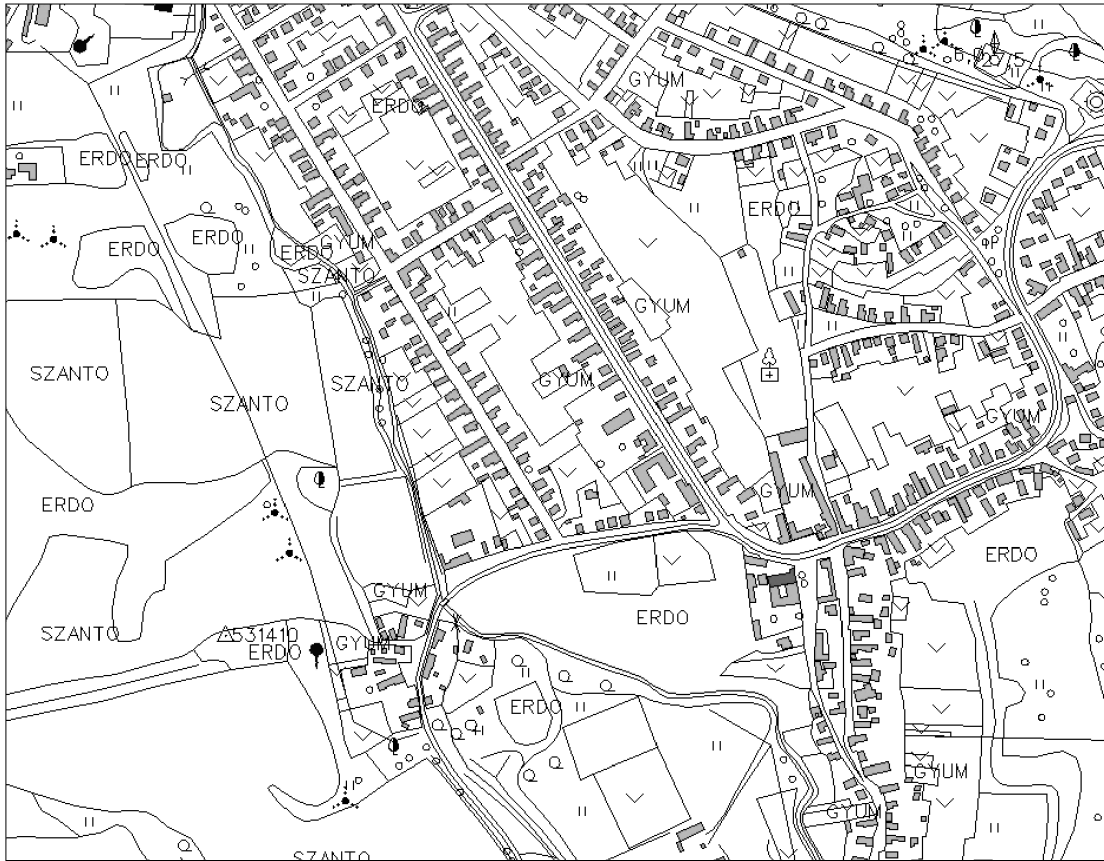
teljesül (4. ábra; lásd hátsó belső borítón).

Annak érdekében, hogy a DTA-10-et alkalmassá tegyük arra, hogy a későbbiek folyamán digitális topográfiai adatbázisba konvertálhassuk, a „Sáros-patak” munkaterületen már centroidokat, MSLINK-et, grafikus csoportokat használunk. Így a teljes szelvényre vonatkozó topológia- és felületképzés, ill. attribútumtáblázat-kapcsolat létrejöhethet.

1. ábra Részvétel a magyarországi térkép felújításban

DTA-10 térkép helyesbítést először a „Szolnok-1” munkaterületen (57-, 58-as 1:100 000 méretarányú szelvényeken), majd a „Veszprém-2” munkaterületen (63-, 53-, 54-es 1:100 000 méretarányú szelvényeken) végeztünk 1999-től 2003-ig. Jelenleg a Carto-Hansa készíti a teljes „Sáros-patak” munkaterület 89-, 99-, 109- és 910-es EOTR szelvényezését, 1:100 000 méretarányú

2. ábra A sztereofotogrammetriai kiértékelés eredménye

1.2. A „Sárospatak” munkaterületen alkalmazott technológiai folyamat főbb lépései

A digitális topográfiai térképek felújításának jelentősebb munkafázisait egy folyamatábrán mutatom be (3. ábra). Fontosnak tartom megjegyezni ezzel kapcsolatban, hogy ha valamilyen térkép vagy adatbázis készítésekor az adatnyerést légifényképi alapanyagból készítjük (legyen az ortofotó vagy sztereofotogrammetriai kiértékelés), akkor a térképezés csak akkor lehet teljes, ha a fedettség (lomb) és a fénykép interpretálhatósága miatt terepi kiegészítő méréseket is végzünk. Ez minden fotogrammetriai munkánál alapszabály, de sajnos egyre több helyen ez az első amit megspórolnak. Az is egyértelmű, hogy ennek a munkának a kiértékelés után kell megtörténnie, és sohasem fordítva. Ezért is hívjuk ezt a munkafázist terepi minősítésnek, itt ugyanis nemcsak a fényképen nem látható vagy mérhető objektumok kiegészítő mérése történik meg, hanem terepen ellenőrizzük, minősítjük a fotogrammetriai adatnyerést.

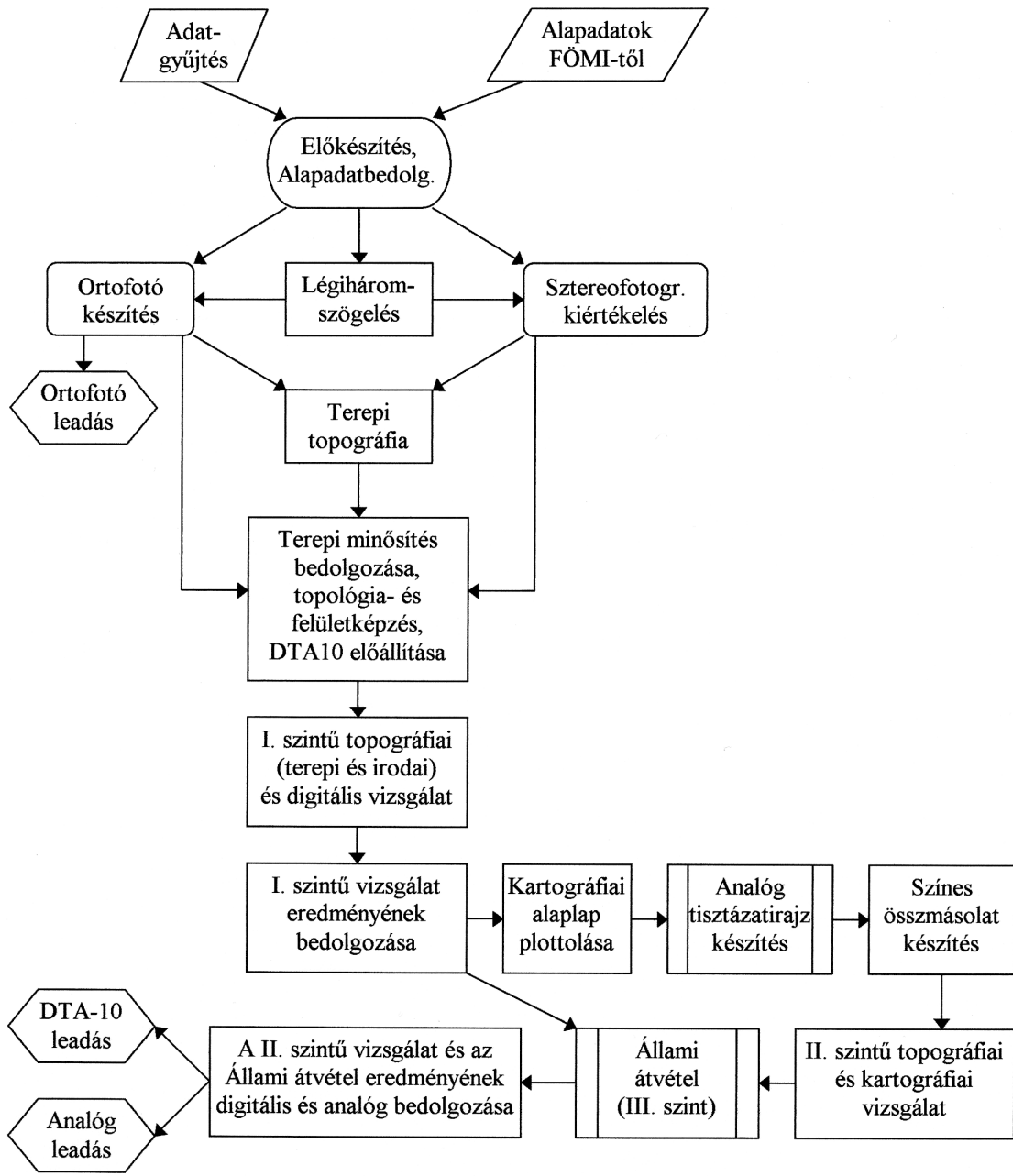
A folyamatábrán is látszik, hogy a terepi minősítésen kívül további három szinten történik minőség-ellenőrzés, amit ilyen széles adattartalomnál, és szigorú topográfiai és kartográfiai szabályozásnál mindenképpen szükségesnek tartunk.

2. A topográfia erősen kérdőjeles jövője a topográfus és a felhasználó szemével

2.1. Digitális vagy digitalizált (vektORIZÁLT) topográfiai térkép a megoldás?

Véleményem szerint a fent vázolt technológia az, amivel a digitális topográfiai adatbázis alaptérképét – a felhasználhatóságot szem előtt tartva, a meglévő topográfiai szabályzatokat és rendeletet is figyelembe véve – minden igényt kielégítően elő lehet állítani.

Ne felejtjük el, a teljes országot lefedő helyesbítés ilyen mértékű elhúzóda az anyagi források szűkösége miatt történt, és történné, nem pedig a kapacitás és know how hiánya miatt! Ami még a topográfiát támogató költségvetésen kívül hiány-

3. ábra Technológiai folyamatábra

zik, az egy top. adatbázis előállítására vonatkozó szabályzat. Ami ténylegesen nehéz feladat, az a majdani topográfiai és a kartográfiai adatbázis automatikus kapcsolódása (váltószervezés), de ez sem lehetetlen, hiszen vannak már működő példák (pl. Franciaország).

Örömmel vettük *Winkler Péter* FÖMI főigazgató-helyettes „Az egyszerűsített tartalmú 1:10 000

mératarányú digitális topográfiai térkép létrehozása” című előadásából azt a tényt, hogy a FÖMI megpróbál pályázattal – ha már saját alapmunkálati költségvetésből nem megy – anyagi forrásokat teremteni a topográfiai kérdés megoldására. A felvázolt technológia lényege az lenne, hogy ebben a projektben az egész országra vonatkozóan (a digitálisan felújított területeket kivéve) a régi, helyen-

ként 20 éves tartalommal bíró topográfiai térképet, „egyszerűsített tartalommal” vektorizálnák. Ez az egyszerű, de vektoros kartográfiai térkép lenne egy későbbi digitális adatbázis alapja.

Azt gondolom viszont, hogy az így létrejött digitális „térképmű” nem felelne meg sem az állami (jogszabályi), sem az alaptérképi kategória, sem pedig a topográfiai térkép fogalmának. Főleg az utóbbit részletezve, a költségkímélés miatt történő technológia és/vagy adattartalom egyszerűsítése a következő hátrányokkal járhat:

- az esetleges későbbi aktualizálás a kartografált, generalizált, rajztérkézzel eltolt állományban nehézkes, helyenként pontosságvesztés nélkül megoldhatatlan;

- 1990-ig ezek a térképek „szolgálati használatra” minősítéssel rendelkeztek, ami azt jelenti, hogy eleve csak csökkentett adattartalommal lehetett kartografálni; sajnos az elmaradt felújítás miatt, ez még az országot lefedő 1:10 000 méretarányú topográfiai térképek több mint 75%-ára jelenleg is igaz, és ezeket kellene vektorizálni (?);

- a nagymértékű tartalom-egyszerűsítés és a kartográfiai alap miatt a térkép értéke jelentősen csökken;

- nehéz értékesíteni, erősen lecsökken a felhasználási kör;

- ha nincs terepi minősítés, a térkép nem teljes és állami átvételre alkalmatlan;

- relatív adatok és objektummagasságok nélkül fontos információ veszne el;

- ezzel a megoldással fordított helyzet állna elő, mivel így nem a „mindent a helyén ábrázoló” topográfiai adatbázisból (DITAB) kellene a kartográfiai adatbázist (DIKAB) levezetni, hanem fordítva, ami jelentős többletmunkával járna, és teljesen gazdaságtalan lenne;

- a felvázolt technológia a meglévő utasításokat, törvényi és rendeleti szabályozásokat figyelmen kívül hagyja;

- kartografálásra, sokszorosításra alkalmatlan;

- komoly visszalépést jelentene.

A legnagyobb problémát ott látom, hogy az így előállt egyszerű vektoros, aktualizálatlan térképpel nem keletkezik minőségében új termék, ezért az nem sokkal értékesebb a már elkészült georeferenciált, raszteres, digitális térképtől. Ez a megoldás – főlőslegessége miatt – minden lenne, csak nem „költségkímélő”. Akkor inkább az osztrák módszert kellene alkalmazni, ahol a raszteres kartográfiai állományban is megoldották az aktualizálást, de előtte ott is a topográfiai adatbázis (DLM) készült el, és nem fordítva.

Véleményem szerint, ha már hozzányúlunk az akkoriban nagyon magas szinten leszabályozott, európai viszonylatban is kiváló topográfiai térképhez, akkor annak tartalmát nem leszűkíteni, hanem modernizálni kellene, ami természetesen néhol egyszerűsítést is jelenthet.

A széles felhasználói körből egy pár példát sorolok föl, a teljesség igénye nélkül.

- Katasztrófavédelem,
- környezetvédelem,
- vízügy, ár- és belvízvédelem,
- önkormányzati adatbázisok,
- út-, vasútervezés,
- közlekedésirányítás, tervezés,
- zajvédelem,
- erdészet,
- vidék-, kistérség- és területfejlesztés,
- autó-, turista- és iskolai atlaszok,
- zöldterületi kataszter,
- mobilszolgáltatók,
- összelátás vizsgálatok,
- mezőgazdasági támogatási rendszer,
- távérzékelés alaptérképe,
- területmodellek stb.

Ekkora felhasználói igény, az ezt felismerő jó marketing és az egyes tárcák közötti megfelelő koordináció esetén (TÉKOB), egy mindjobban az informatikára épülő társadalomban nem biztos, hogy a finanszírozás megoldása a legnagyobb probléma. A kataszterben sikerült a lobbis, és sajnos oda jutottunk, ha alaptérképről beszélünk, már a topográfiai térkép lassan szóba sem jöhet, pedig szerintem mindkettő ugyanolyan fontos és létjogosult. A topográfiai alaptérkép és adatbázis rendkívül magas információtartalommal rendelkezhet az objektumok relatív és abszolút magasságával együtt, ami nem a jogi, hanem a természetbeli állapotot tükrözi. Ez nagy különbség az ingatlan-nyilvántartási térképpel szemben.

2.2. Javaslat egy előzetes digitális topográfiai térkép (EDTT-10) létrehozására

Akkor mi lehet a megoldás, ha az anyagi fedezet mégsem áll rendelkezésre ahhoz, hogy minél rövidebb határidővel elkészüljön egy új topográfiai adatbázis (vagyis elinduljon végre a Magyar Topográfiai Program), és természetesen minél hamarabb értékesíthető legyen? Megoldás lehet, hogy több, de egymásra jól épülő technológiai lépcsőben készüljön az adatbázis, mégpedig úgy, hogy már az első munkafázis eredménye is aktualizált és azonnal forgalmazható legyen. Véleményem szerint, a digitális sztereofotogrammetriai

kiértékelés lenne ez az elsőként elkülöníthető, önálló munkarész, melynek eredményeként létrehozott előzetes digitális állomány minden szempontból a legoptimálisabb lenne, és a következő előnyökkel járna:

- adattartalma a jelenlegi állapotot tükrözi,
- az eredmény 3D-s, vektoros, adatbázis alapú, mindent a helyén ábrázoló térkép,
- ez a részeredmény értékét tekintve jóval magasabb, és előállításra nem sokkal drágább, mint a régi vektorizált kartográfiai adatállomány elkészítése lenne,
- teljes mértékben alkalmas további feldolgozásra és változásvezetésre,
- alapanyaga az aktuális légifényképezés, mely az uniós csatlakozás miatt más projektek keretében és költségvetésében rendszeresen megvalósulhat (MePAR).

A megoldás hátránya:

- az adattartalom ebben a lépésben még nem lehet teljes, hiszen csak azt tartalmazhatja, amit a légifényképről ebben a képméretarányban interpretálni lehet (lásd 2. ábra),
- pénzügyi miatt a terepi minősítés ebben a fázisban még nem történne meg.

Azért nem javaslom a jelenlegi 1:30 000 képméretarányú ortofotóból történő hasonló adatnyerést, mert abból 2D-s mivolta és nehéz interpretálhatósága miatt kevesebb, pontatlanabb adattartalom nyerhető, melyet így terepi minősítés nélkül veszélyes lenne egyből forgalomba adni. Emiatt nem is lenne olcsóbb, mint a 3D-s eljárás.

Egy második lépcsőben lehetne a térképet teljessé tenni, vagyis terepi mérésekkel kiegészíteni és minősíteni, egy harmadik lépcsőben pedig adatbázisba foglalni. Így nem kellene egyszerre előteremteni a teljes anyagi háttérrel, és mégis igazi topográfiai adatbázis készülhetne az egész országra, belátható időn belül. Példaként megemlíteném a FÖMI domborzat-modell programját,

ahol először egy teljes értékű, de előzetes digitális domborzat modell (EL_DDM) készült el, majd második lépésben az aktuális kiegészített domborzat modell (J_DDM), amely természetesen teljesen az előzetesre épült.

A pályázat megnyerése esetén talán érdemes lenne megfontolni egy ilyen előzetes digitális topográfiai térkép (EDTT-10) létrehozásának lehetőségét is, remélhetőleg még nem késő.

IRODALOM:

1. *Herczeg Ferenc*: szakdolgozat, „A digitális topográfiai és a digitális földmérési alaptérkép adatkapcsolata”. NyME GFK 2004
2. FÖMI Felmérés Szervezési Osztály, Tanulmány 1999; „Az EOTR 1:10 000 méretarányú földmérési topográfiai térképek 1975–1999 között végzett felújítási program eredményeinek rendszerezése és elemzése”

National Topography: How to proceed further?

Szűjj, N.
Summary

The author in his paper is seeking a solution to start the production of 1:10 000 scale digital topographic map and database for the Hungarian Topographic Program in such a way that neither the value and data content nor the accuracy would not be reduced adversely, yet the financing and a reasonable production time rate is kept at a possible level.

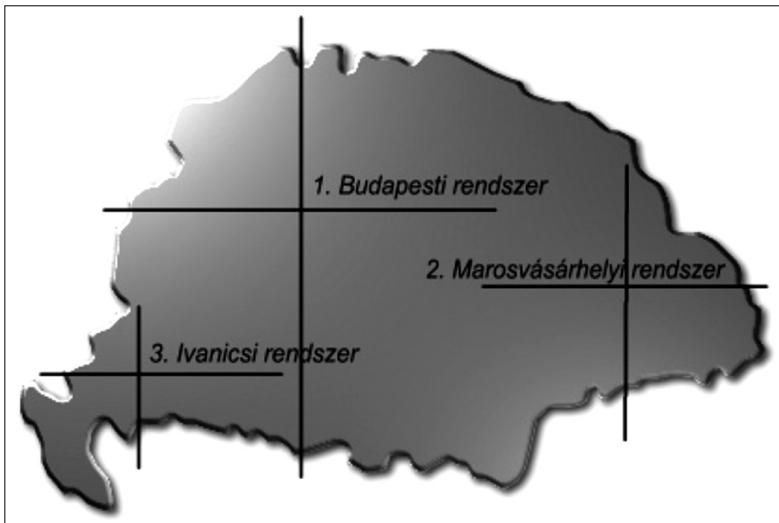
Volt-e Ivanicsi (Ivanič) Sztereografikus Vetületi Rendszer?

Dr. Varga József egyetemi adjunktus
BME Általános- és Felsőgeodézia Tanszék

Bevezetés

Vetülettani tanulmányainkból mindannyian emlékszünk arra, hogy a történelmi Magyarország területét három *sztereografikus* vetületi rendszer fedte (1. ábra):

1. Budapesti rendszer,
2. Marosvásárhelyi rendszer,
3. Ivanicsi rendszer.

1. ábra Sztereografikus vetületi rendszerek a történelmi Magyarországon az újabb kori szakirodalom szerint

Ez a felsorolás ilyen formában csak az 1930-as évek elejétől fordul elő a szakirodalomban. A korábbi felsorolások jogosan nem tartalmazták az Ivanicsi Sztereografikus Rendszert.

Arra már kevesebben emlékeznek, hogy a Habsburg Birodalom tíz vetületnélküli rendszere közül három esett a korabeli Magyarország területére (2. ábra):

1. Budapesti (budai) rendszer,
2. Nagyszebeni rendszer,
3. Ivanicsi rendszer.

A sztereografikus rendszer bevezetésekor a budapesti vetületnélküli rendszer kezdőpontját (Gel-

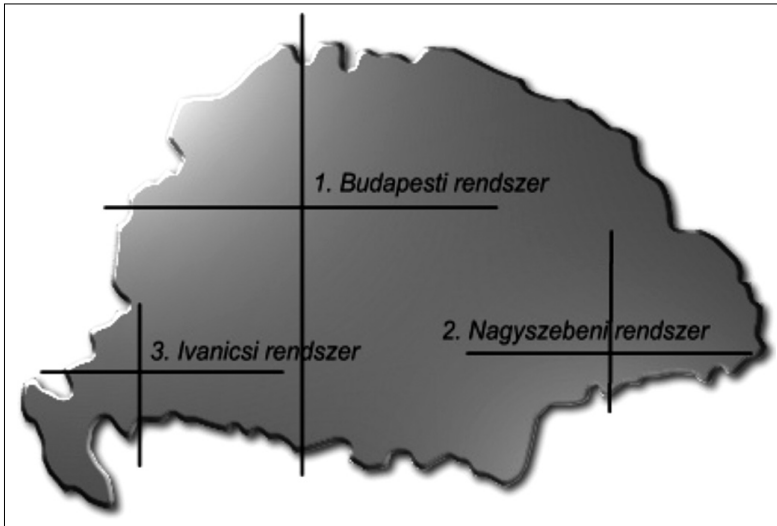
lérthegy nevű háromszögelési pont) elfogadták a budapesti sztereografikus rendszer kezdőpontjának, Erdélyben a Vízaknai-hegy helyett egy központibb elhelyezkedésű pontot választottak (Kesztej-hegy) a marosvásárhelyi sztereografikus rendszer kezdőpontjának. Az újabb kori szakirodalom szerint az ivanicsi vetületnélküli rendszert is sztereografikus vetülettel váltották fel, Ivanicsi zárdatorony kezdőponttal.

Az alábbiakban korabeli szakirodalom és vizsgálataim alapján bizonyítom be, hogy az ivanicsi rendszer *vetületnélküli* maradt.

Kétségek

Alapműnek tekinthető korábbi vetületi szabályzatokat, háromszögelési utasításokat tanulmányozva előbb-utóbb megkérdőjelezhető az ivanicsi sztereografikus vetület bevezetése. Marek János német nyelvű háromszögelési szabályzatában [1] így ír előbb a vetületnélküli, majd a sztereografikus rendszerek magyarországi bevezetéséről: „Valamennyi

itt felsorolt országrészben a tartomány területét síkon levőnek tekintették, Magyarország területén is ilyen módon vették fel a volt Soproni kerületet, Máramaros megyét, Bereg, Ugocsa és Ung megyéket, valamint Hont egy részét Selmecbánya környékén. Később arra a meggyőződésre jutottak, hogy Magyarországon a háromszögelési hálózatot gömbön levőnek kell tekinteni. Viszont, hogy ne adják fel azt az előnyt, amit a síkhálózat a koordináták számításánál jelent, a gömbi szögeket sztereografikus vetülettel a Buda kezdőpontban elhelyezett érintő síkra vetítették, és itt egy síkhálózatot számítottak”.

2. ábra Vetületnélküli rendszerek a történelmi Magyarországon

A horvátországi (ivanicsi) vetületnélküli rendszerről *Marek* így ír: „A magyar korona országai közül Horvátországot és Szlavóniát Szerém vármegyével együtt egy, az ivanicsi zárda tornyán átmenő külön meridiánra vették fel. ... Azért, hogy a Magyarország és Horvátország határán levő összes pont földrajzi koordinátái teljes összhangban legyenek, ... először az ivanicsi zárdatorony földrajzi koordinátáit kell levezetni, és mivelhogy az első oldal azimutja megváltozna, az összes háromszögelési pontnak a felmérés által már felhasznált koordinátáit kissé meg kellene változtatni. De mivel itt a részletes felmérés már megtörtént, az elsőrendű pontok koordinátái már soha nem változtathatók meg, így az említett eljárás sem hajtható végre.”

Fasching Antal írja [2]-ben, ami az akkori vetületi szabályzatnak tekinthető: „Ez idő szerint meg kell különböztetnünk Erdélyt, a szorosabb értelemben vett Magyarországtól. A szorosabb értelemben vett Magyarországon végzett országos felmérési munkálatok az 1863. évig különböző – Cassini-féle – vetületi rendszerekre vonatkozólag számítottak. 1863-tól 1908-ig a szorosabb értelemben vett magyarországi háromszögelések a stereografikus (konform azimutális síkvetület) vetületre vonatkoztattak: térkép központ és egyszersmind koordináta kezdőpont a Gellérthegy nevű háromszögelési pont Budapest határában. Ezen vetületi rendszer röviden Budapesti rendszernek nevezzük: ez – Erdélyt kivéve – az egész országra nézve mint a kiegyenlítés és egyszersmind mint az alsó geodéziai felmérések vetülete szerepel.

Erdélyben 1880 óta szintén egyetlen stereografikus vetületre vonatkozólag számítottak az összes háromszögelések: térkép-központ és egyúttal koordináta kezdőpont a Maros-Vásárhely környékén fekvő Kesztejhegy elsőrendű pont. Erdélyre nézve ez a Maros-vásárhelyi rendszernek nevezett vetületi rendszer volt a kiegyenlítések és az alsó geodéziai felmérések vetülete.

Jelenleg – 1907 – az összes erdélyi háromszögelési pontok derékszögű sík összrendezői a Maros-vásárhelyi rendszerre, az

összes magyarországi pontok derékszögű sík összrendezői pedig a Budapesti rendszerre vonatkoznak.”

Nem lehet tudni, hogy *Fasching* Horvátországról miért nem tesz említést, lehetséges, hogy a szorosabb értelemben vett Magyarországhoz sorolja. Kár, hogy a Cassini-féle vetületi rendszereket sem sorolja fel, amelyek a tulajdonképpeni vetületnélküli rendszerek.

Ugyanezen utasítás 3. oldalán *Wekerle Sándor* pénzügyminiszter aláírásával szerepel az a Körrendelet, amely felsorolja azokat a vetületi rendszereket, amelyeket a jövőben (1908-tól) Magyarország területén alkalmazni lehet:

1. Hengervetületi északi rendszer (HÉR),
2. Hengervetületi középső rendszer (HKR),
3. Hengervetületi déli rendszer (HDR).

Ezek a hengervetületi rendszerek kívül érvényben maradnak a sztereografikus vetületek a következő területeken:

a) a budapesti sztereografikus vetület a kezdőpont körül rajzolt 16,8 mérföld (127 km) sugarú körön belül,

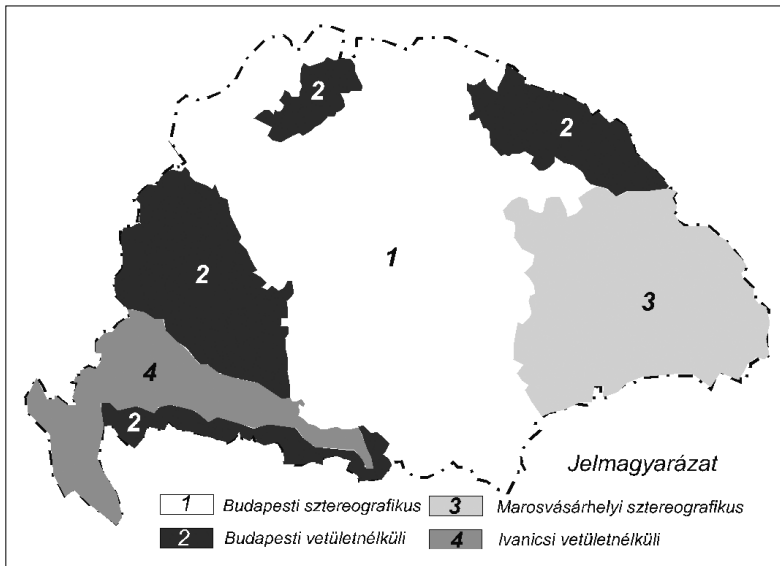
b) Tolna megye egész területén,

c) Erdélyben a marosvásárhelyi sztereografikus vetület,

d) az a), b), c) alatt jelzett területeken kívül eső részeken a már sztereografikus vetületen térképezett területek közé eső kisebb községek új felmérésénél.

A felsorolásban egyáltalán nem esik szó ivanicsi rendszerről. Tehát, ha *Fasching* utasítása előtt nem volt ivanicsi sztereografikus rendszer, akkor

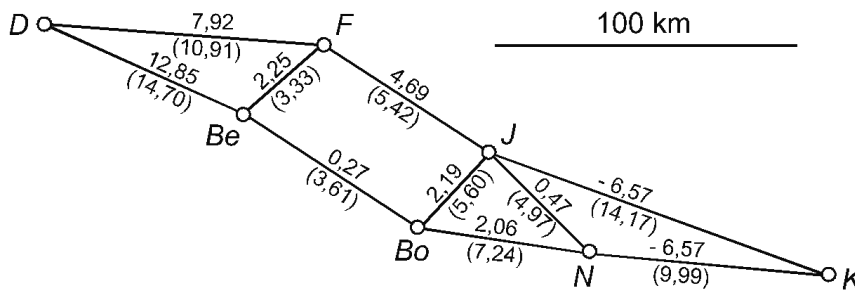

3. ábra A háromszögelési hálózatok vetületi rendszerei a korabeli Magyarországon

utána már nem is volt lehetőség annak bevezetésére. Fasching vetületi szabályzata a [10] kiadásáig érvényben volt.

Elgondolkodtató a [4] 1. számú mellékletének „A magyarországi új főhálózat vetületi rendszere folytán 1000 öl (1896 m) hosszú vonalra eső nagytítás” című ábrája. A történelmi Magyarország térképén csak a budapesti és a marosvásárhelyi sztereografikus rendszerek torzulási viszonyait

budapesti sztereografikus vetületen egyenlítették ki [5]. A horvátországi pontok koordinátáit később HDR-be számították át. Ezekben a munkálatokban Fasching is részt vett, egyes horvátországi háromszögelési pontok koordinátáit [2]-ben a számítási példákban is felhasználja (83–92. oldalakon). Ezekben a példákban is csak budapesti sztereografikus és HDR koordináták szerepelnek. Fasching későbbi publikációiban sem tesz említést ivanicsi sztereografikus vetületről.

4. ábra Vizsgálati terület a Dráva mentén (adatok méterben) (Részletes magyarázat a szövegben)

tüntet fel, Horvátország és a Szerémség területe üresen marad.

Ugyanezen utasítás 2. mellékletének „A magyar állam háromszögelési főhálózatai” című térképén (3. ábra) színezéssel különítik el a különböző módszerekkel meghatározott és különböző vetületekben ábrázolt háromszögelési hálózatokat. Ehhez külön készült magyarországi és hor-

vát-szlavónországi jelmagyarázat. Magyarországnál megkülönbözteti a budapesti és a marosvásárhelyi rendszert. A budapesti rendszerrel megkülönbözteti a régi vetületnélküli főhálózatot és az új főhálózatot, amely már sztereografikus síkon van. Erdély teljes területén sztereografikus síkon van a hálózat. Horvát-szlavónországban csak régi főhálózat van, mégpedig ivanicsi és budapesti vetületnélküli rendszerben.

1901–1907 között a Dunántúlon és hozzá csatlakozóan Horvátország nagy részén is új háromszögelési hálózatot mértek, melyet

budapesti sztereografikus vetületen egyenlítették ki [5]. A horvátországi pontok koordinátáit később HDR-be számították át. Ezekben a munkálatokban Fasching is részt vett, egyes horvátországi háromszögelési pontok koordinátáit [2]-ben a számítási példákban is felhasználja (83–92. oldalakon). Ezekben a példákban is csak budapesti sztereografikus és HDR koordináták szerepelnek. Fasching későbbi publikációiban sem tesz említést ivanicsi sztereografikus vetületről.

budapesti sztereografikus vetületen egyenlítették ki [5]. A horvátországi pontok koordinátáit később HDR-be számították át. Ezekben a munkálatokban Fasching is részt vett, egyes horvátországi háromszögelési pontok koordinátáit [2]-ben a számítási példákban is felhasználja (83–92. oldalakon). Ezekben a példákban is csak budapesti sztereografikus és HDR koordináták szerepelnek. Fasching későbbi publikációiban sem tesz említést ivanicsi sztereografikus vetületről.

Vizsgálatok

Érdekes megállapításokat tehetünk, ha a Földmérési és Távérzékelési Intézet Központi Adattárában fellapozzuk [11]-et, amely tartalmazza a történelmi Magyarország

Ezzel szemben az ivanicsi rendszernél ivanicsi polgári és ivanicsi katonai megjelölések szerepelnek. Ivanicsi vetületnélküli és ivanicsi sztereografikus jelzők nem szerepelnek a jegyzékben. Az ivanicsi katonai koordinátákat úgy kapjuk, hogy 400 km-ből kivonjuk a méterre átszámított polgári koordinátákat.

Az eddigiek alapján már valószínűsíthető, hogy az összes ivanicsi koordináta vetületnélküli. Ha ebben kételkednénk, könnyen eldönthetjük, hogy sztereografikus vetületben vannak-e a mellékelt koordináták. Vizsgálatomhoz a Dráva mentén olyan pontokat választottam ki, amelyeknek budapesti sztereografikus és a kérdéses ivanicsi rendszerű koordinátái is adottak (4. ábra). Amennyire lehetett, igyekeztem templomtornyokat kiválasztani. Az ábra betűjelzései: Be=Berzence, Bo=Bogdása, D=Drávavásárhely, F=Felsősegesd, J=Jakab-hegy, K=Kula puszta, N=Nagyharsány. Amennyiben a koordináták mindkét rendszerben sztereografikusok volnának, a pontok közötti gömbre átszámított hosszak csak a háromszögelési hálózatok különbözőségei miatt térhetnének el egymástól. Természetesen ez a megállapítás bármely vetület esetén igaz, itt azonban a „vetület” sztereografikus voltát vizsgáljuk.

A vizsgált szakaszok végpontjainak (y_1, x_1, y_2, x_2) sztereografikus síkkordinátáiból a következő összefüggéssel számítható az s gömbi hossz:

$$s = t(1 - U) = t \left[1 - \frac{1}{12R^2} (x_1^2 + x_1 x_2 + x_2^2 + y_1^2 + y_1 y_2 + y_2^2) \right],$$

ahol t a vetületi hossz, U a hossztorzulás és $R = 6378512,966$ m, a régi magyarországi Gauss-gömb sugara.

A vizsgálatot több felsőrendű pont között is elvégezve, a gömbi hosszak közötti eltérések teljesen rendszertelenül jelentkeznek. Hol a budapesti sztereografikus, hol a feltételezett „ivanicsi sztereografikus” koordinátákból számított hosszak nagyobbak a másíknál. Az eltérések nagysága – a vizsgált hosszától függetlenül – egy métertől több tíz méterig változik (az ábrán zárójelbe tett adatok).

Jobb összhangot mutatnak a budapesti sztereografikus koordinátákból számított gömbi hosszak az ivanicsi koordinátákból számított síkbeli hosszakkal (az ábrán a pontokat összekötő szaka-

szokra írt, zárójel nélküli adatok). Ennél is jobban egyeznek a budapesti vetületnélküli és az ivanicsi koordinátákból számított síkhosszak. Ezek a tények megint csak azt látszanak igazolni, hogy az ivanicsi rendszer vetületnélküli, ugyanis a vetületnélküli rendszerekben az alapfelületi hosszakat ábrázolták közvetlenül a síkon.

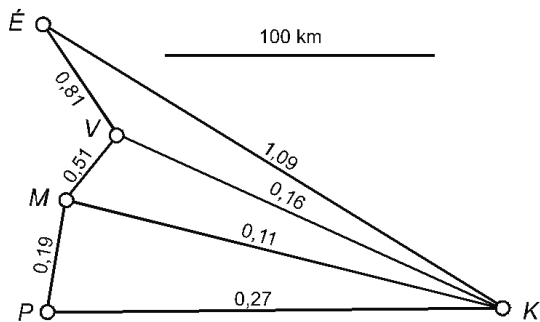
Több pont között is kiszámítva a budapesti sztereografikus koordinátákból a gömbi hosszakat és a budapesti vetületnélküli koordinátákból a síkhosszakat, azok különbsége még 200 km-es távolságnál sem haladja meg a 3–4 métert.

Hasonló vizsgálatot végeztem a budapesti és a marosvásárhelyi sztereografikus rendszerek között is. Itt azokat az azonos pontokat használtam fel, amelyek alapján *Fasching* a budapesti rendszer kezdőpontjából a Kesztej-hegy gömbi koordinátáit levezette (5. ábra). Az ábra betűjelzései: É=Érmihályfalva, K=Kesztej-hegy, M=Magura-Korbest, P=Ples, V=Varatik). A vizsgált pontok között a síkkordinátákból számított gömbi hosszak különbségei 200 km-es hosszaknál is alig haladják meg a 2 métert, és előjeleik is megegyeznek (az ábrán a vizsgálati pontokat összekötő szakaszokra írt adatok). A budapesti sztereografikus koordinátákból számított gömbi hosszakból vontam ki a marosvásárhelyi koordinátákból számítottakat. A kétféle gömbi hosszaknak itt sem kell szigorúan megegyezniük egymással, mert a szorosan vett magyarországi és az erdélyi rész háromszögelési hálózatát külön-külön egyenlítették ki, így nem tekinthetők egységes hálózatnak. A példából mégis érzékelhető, hogy a gömbi hosszakban milyen egyezést lehet elvárni, amikor a két vetületi rendszer valójában sztereografikus.

Következtetések

Remélhetőleg nem kell tovább bizonyítani, hogy nem volt ivanicsi *sztereografikus* vetületi rendszer. Miért terjedhetett el mégis a szakirodalomban az ezzel ellentétes nézet? Ebben okolható például a [4], amelynek 3. mellékletében egy ábrán szerepelnek a budapesti sztereografikus, a marosvásárhelyi sztereografikus és az ivanicsi vetületnélküli rendszerekben készített kataszteri térképek szelvényrendszerei.

Okolni lehet ezért a topográfiai térképezésben 1937 óta alkalmazott katonai rendszereket is, mivel az ivanicsi katonai koordinátákat is a budapestihez és a marosvásárhelyihez hasonlóan számították, azzal az eltéréssel, hogy az előbbinél nem sztereografikus, hanem vetületnélküli koordinátá-

5. ábra A marosvásárhelyi rendszer területére eső vizsgálati pontok (adatok méterben)(Részletes magyarázat a szövegben)

kat vontak ki egy állandóból ($C=400$ km). Ez az állandó a budapesti rendszernél $C=500$ km, a marosvásárhelyi rendszernél $C=600$ km volt.

Amíg a háromszögelési pontleírásokon és a koordináta-jegyzékekben csak budapesti és ivanicsi vetületnélküli koordináták szerepeltek, addig elég volt a budapesti (budai) és ivanicsi megjelölés, mert nem tudhatták, hogy hamarosan más vetületi rendszerek is belépnek. A sztereografikus koordináták bejegyzésekor viszont már szükség volt a rendszer megnevezése előtt a sztereografikus jelzőre. Ettől kezdve e jelző nélküli budapesti (budai) koordináták vetületnélküliek voltak, de a budapesti vetületnélküli megjelölést is alkalmazták a sztereografikus koordinátáktól való megkülönböztetés miatt. Az ivanicsi koordinátáknál nem volt szükség ilyen megkülönböztetésre, mert a rendszer vetületnélküli maradt.

A későbbiekben sok tévedési lehetőséget okozott, hogy a budapesti rendszeréknél a kezdőpont és a koordináta-rendszerek tájékozása is azonos. Ennek következtében a vetületnélküli és sztereografikus síkkoordináták a kezdőponttól távolodva egyre jobban eltérnek egymástól, de a legnagyobb vonalass eltérés sem haladja meg a 20 métert. Ezért valamely ismert terület esetén sem dönthető el térképi vagy terepi mérések nélkül, hogy egy adott koordináta-pár vagy egy térkép sztereografikus vagy vetületnélküli rendszerű-e.

Többször a földhivatalok is tévesen tartottak nyilván vetületnélküli kataszteri térképeket sztereografikusként. Grafikus munkáknál nem derült ki a tévedés, de a numerikusan felmért térképi objektumok térképezésekor – földrajzi helyzettől függően – kisebb-nagyobb ellentmondás (átfedés vagy „senki földje”) jelentkezett. Ilyenkor panaszkodtak a felhasználók arra, hogy „rossz a térkép”, ami egy 19. század közepén készült térképről nehezen képzelhető el.

A téves nézetek elterjedésében leginkább azok a publikációk okolhatók, amelyekben először fordul elő az ivanicsi rendszerrel kapcsolatban a sztereografikus jelző. A *Kataszteri Közlöny*, a *Térképészeti Közlöny* és a *Geodéziai Közlöny* valamennyi évfolyamának átnézése után [6]-ban találok először „ivanicsi sztereografikus vetülettel”. A tárgyban ugyanebben az időszakban megjelent szakcikkekben [5, 7, 8] még egy ideig helyesen sorolják fel a magyarországi vetületi és vetületnélküli rendszereket, de [9]-ben és az akkori felmérési utasítás tervezetében [10] – valószínűleg a [6] hatására – újra feltűnik a téves meghatározás.

Ezek után már nem lehet csodálkozni azon, hogy a második világháború után a geodéziai szakirodalomban mindegyik szerző három sztereografikus vetületet említ. A kérdés tisztázásának napjainkban már nincs gyakorlati jelentősége, az viszont nem mindegy, hogy évről-évre hányan tanulják meg helytelenül azt a felsorolást, amire később mindenki emlékszik.

Köszönetnyilvánítás

A szerző megköszöni a T-030177 sz. a „Magyarországi geodéziai vonatkozási rendszerek vizsgálata” című OTKA pályázat által a kutatás végrehajtásához nyújtott támogatást.

Was there an Ivanic stereographic projection?

Varga, J.
Summary

Recent Hungarian references mention beside Budapest and Marosvásárhely also an Ivanic stereographic projection, the latter one for the Croatian territories. Earlier technical instructions do not mention it and it would have been principally impossible to introduce such one under the regulations valid at that time, until the middle of the 20th century. After having made some analyses, it can be postulated that the Ivanic system was not a stereographic one. It has to be considered as a projectionless system, similarly to the other zones of the second military survey of the Habsburg Empire.

IRODALOM:

1. *Marek János*: Technische Anleitung zur Ausführung der trigonometrischen Operationen des

Katasters, Im Auftrage des Kön. Ung. Finanzministeriums für den Gebrauch des Kön. Ung. Triangulirungs-Calcul-Bureaus, Budapest, 1875

2. *Fasching Antal*: A magyar országos háromszögelések és részletes felmérések új vetületi rendszerei, Magyar Királyi Pénzügyminisztérium, Budapest, 1909

3. Utasítás az országos kataszteri felmérés végrehajtására I. rész, Magyar Királyi Pénzügyminisztérium, Budapest, 1910

4. Minták és mellékletek az országos kataszteri felmérés végrehajtása iránt a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium által 1904. évi december hó 17-én 1.583. szám alatt kiadott Utasítás I. részéhez, Budapest, 1910

5. *Szilágyi Béla*: A magyar „Állami Földmérés” felső geodéziai munkálatai, Geodéziai Közlöny, 1931. 4–6. szám, 62–71. old.

6. *Medvey Aurél*: Magyarország topográfiai térképészete, Térképészeti Közlöny, 1933. 3–4. füzet, 115–130. old.

7. *Antalffy Andor*: A magyar állami fölmérés, Térképészeti Közlöny, 1934. 1–2. füzet, 9–51. old.

8. *Zimányi Teofil*: Geodéziai jegyzetek I. 1936. 44–48. old.

9. *Hofhauser Jenő*: Az országos felmérés és térképezés honvédelmi megvilágításban, Térképészeti Közlöny, 1942. 3–4. füzet, 146–158. old.

10. Utasítás az országos felmérés végrehajtására (Tervezet), Magyar Királyi Állami Nyomda, Budapest, 1943

11. Felsőrendű háromszögelési pontok betűsoros névjegyzéke, Földmérési és Távérzékelési Intézet Központi Adattára, Budapest

Az erdőbirtokossági társulatokról, azok tulajdoni helyzetéről és a tulajdonváltás lehetőségeiről, problémáiról

Dr. Azari Bertalan, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei
Földhivatal nyug. osztályvezetője

Bevezetés

Hazánkban a föld/termőföld/nemzeti kincs. Ezen belül az erdők pedig alapvető fontosságú természeti kincsnek számítanak. Ezek ugyanis gazdasági, társadalmi és környezeti előnyökkel szolgálnak a helyi közösségeknek, az ország gazdaságának és a globális környezetnek. Mindezeket figyelembe véve, célszerű megvizsgálni az ezzel kapcsolatos magyarországi helyzetet.

1. Az erdőkről

Magyarország erdőterülete 2001. év január 1-i állapot szerint 1787,4 ezer hektár volt.

Hazánkban a rendszerváltást követően a kárpótlás, valamint a szövetkezeti átalakulás (a mezőgazdasági termelőszövetkezeti részarány ki-

adás), illetve általában a magánosítás eredményeképpen folyamatosan alakultak, és alakulnak ki az új, a magántulajdonon alapuló tulajdonviszonyok. Ez a tulajdonváltás jelentős mértékben érintette, illetőleg érinti az erdőterületeket is, melynek hatására mintegy 700 ezer hektár magántulajdonú erdőterület – az összes magyarországi erdők közel 40%-a – végleges kialakulása várható, illetve történt meg.

Mínthogy az erdőtulajdonosok szeretnék az erdő hasznát maguk számára biztosítani, ugyanakkor a magántulajdonba kerülő erdőknek is szolgálniuk kell a társadalom számára nélkülözhetetlen közcélokat is, ezért a jövedelmezőbb gazdálkodás kialakítása, valamint a közérdek érvényesítése céljából – már évszázadokkal ezelőtt – szabályozásra kerültek az erdőgazdálkodás során teljesítendő feladatok, jogok stb.

A szabályozások azért is történnék, mert az erdőgazdálkodók különböző szervezeti formában működtek. Így például közvetlenül a rendszerváltás előtt is voltak állami erdők (erdőgazdasági kezelésben), mezőgazdasági termelészövetkezeti használatban lévő erdők, erdőbirtokosságok és erdőbirtokossági társulatok.

A szakszerű erdőgazdálkodás megvalósítása érdekében a rendszerváltás során is hoztak olyan jogszabályi előírásokat, melyek segítették az alapvető célok elérhetőségét. Ilyen volt például, hogy a kárpótlás és a részarány-földkiadás során nem volt szabad megsztani az egy egységet képező legelőket és erdőket, hanem azt közös tulajdonban kellett hagyni.

2. Az erdőbirtokossági társulatokról

A rendszerváltást megelőzően meglévő erdőbirtokossági társulatok mellett a magántulajdonba került erdők nagy részére az erdőbirtokossági társulatokról szóló 1994. évi XLIX. törvény /a továbbiakban: EB. törvény/ lehetővé és kötelezővé tette az új erdőbirtokossági társulatok létrehozását, illetőleg az azon az alapon működő erdőgazdálkodás lehetőségét. Ez az EB. törvény szabályozza az erdőbirtokossági társulat (a továbbiakban: társulat) alapítását, szervezetét, működését, a társulat és tagjai jogait, kötelességeit, felelősségét, a társulat gazdálkodását, szervezeti változásainak formáit, továbbá a törvényességi felügyeletének rendjét.

Ugyanakkor valamennyi erdőgazdálkodóra kiterjedően pedig az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény /a továbbiakban: ET./ és végrehajtásának szabályairól szóló 29/1997. /IV. 30./ FM rendelet rendelkezéseit is alkalmazniuk kell a társulatoknak is.

Az 1994. évi július hó 1. napjától hatályos EB. törvény 2. § (1) bekezdése határozza meg a társulat fogalmát. E szerint: „társulat az erdőművelési ágban nyilvántartott egy vagy több földrészlet tulajdonosai (a továbbiakban: tulajdonos) által az erdőgazdálkodási tevékenységgel összefüggő, valamint az ahhoz kapcsolódó feladatok ellátására létrehozott gazdálkodó szervezet. A társulat jogi személy”. A hivatkozott EB. törvény alapján működő erdőbirtokossági társulatnak kell tekinteni azokat az erdőbirtokossági társulatokat is, amelyek az EB. törvény hatálybelépésének időpontjában a korábbi jogszabályok alapján alakultak, és 1962. év július 1. napja után is fennmaradtak, továbbá jelenleg is jóváhagyott alapszabály szerint működnek, és teljesítették azt az előírást, hogy az

EB. törvény hatálybelépését követően kilencven napon belül közgyűlést tartottak (az EB. törvény alakuló közgyűlésre irányuló szabályai szerint, illetve azok megfelelő alkalmazásával), és arról a közgyűlés határozatát követő harminc napon belül tájékoztatták az illetékes erdészeti hatóságot (Állami Erdészeti Szolgálat illetékes igazgatóságát), valamint védett természeti terület esetén az illetékes természetvédelmi hatóságot.

E két eltérő alaptól indult társulat között az a különbség, hogy míg a régi társulatok esetén a társulat közös használatában álló összes föld (nem csak termőföld és nem csak erdő) a társulat közös tulajdonként van nyilvántartva, míg a társulat tagjainak használati illetősége van a társulat közös tulajdonán, mely személyek, szervek névszerint nincsenek a földhivataloknál nyilvántartva, és ez által nincs az abban bekövetkezett változás sem vezetve. Ez a tagnévsor (a tag társulati érdekeltiségről szóló használati illetőség nyilvántartása) a régi társulatnál van.

Ugyanakkor az újonnan (1994. évi július 1. után) alakult társulat esetén pedig valamennyi, a társulathoz tartozó földrészletnek a földhivatalnál is nyilvántartott egyéni tulajdonosa van, mégpedig földrészletenként külön nyilvántartva. A társulatokkal kapcsolatban pedig az a probléma áll fenn, hogy mivel a társulat megalakulása és a hozzátartozó területről szóló tájékoztatás a földhivatalok felé nincs előírva, így nincs tudomása a földhivataloknak arról, hogy melyik területek taroznak társulati érdekeltiségi körbe. Így ez a hiányosság – a később bemutatandó – tulajdonok mozgását nem segíti megfelelően elő, sőt néha akadályozza is azt.

2.1. Az erdő fogalmáról (meghatározásáról)

A társulatok fogalmában /EB. törvény 2. § (1) bek./ megjelölt erdő meghatározására – figyelembe véve az EB. törvény 25. § (1) bekezdésében foglaltakat is – egyik oldalról csak az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXXI. törvény és a végrehajtására kiadott 109/1999. /XII. 29./ FVM rendelet 47. §-ában megjelenteket lehet, illetve kell alkalmazni (még akkor is, ha régi, átalakult társulatról van is szó).

Ugyanakkor másik oldalról pedig a gazdálkodás szempontjából a társulatnak, mint erdőgazdálkodónak alkalmaznia kell az ET. 5., 6., 9. §-ában megjelölt erdő fogalmára vonatkozóan előírtakat is.

2.2. A társulat megalakításáról

Társulatot legkevesebb kettő erdőtulajdonos alapíthat. Az alakuló közgyűlésükön el kell fogadni-

uk a társulat tulajdonában vagy használatában lévő erdőterület földrészletenkénti jegyzékét, továbbá a társulat tagjait megillető társulati érdekeltséget.

A társulat alapítását az alapszabály megküldésével, annak elfogadását követő harminc napon belül, nyilvántartásba vétel céljából meg kell küldeni az erdőterület fekvése szerint illetékes erdészeti hatóságnak. Védett természeti területet érintő esetben pedig az illetékes természetvédelmi hatóságnak is (EB. törvény 6. § (1) bekezdése). Ide lenne célszerű felsorolni a földhivatalt is, hogy tudomást szerezzen az illetékes földhivatal az egyes területeken megalakult erdőbirtokosságokról. Ugyanis fontos lenne – az odatartozó földrészletek tulajdoni részeinek elidegenítése esetén – tudniuk, hogy arra melyik jogszabálynak (termőföldtörvénynek vagy az erdőbirtokossági törvénynek) kell az elővásárlásra vonatkozó – eltérő – rendelkezéseit alkalmazni.

Az sem lényegtelen, hogy az alapszabályban meg kell határozni a társulat cégnevét; a társulat képviselőjére jogosultak megnevezését, valamint a képviselő módját; a közgyűlés hatáskörét; a tagok jogait és kötelezettségeit; a társulat használatában álló ingatlanokkal kapcsolatos jog gyakorlásának módját és az eljárás rendjét.

A társulat szervezetei közül – a tulajdonjoghoz kapcsolódóan – a közgyűlés és a társulat elnöke érdemel kiemelés. Ugyanis a közgyűlés hatáskörébe tartozik a társulati névjegyzék és a földrészlet jegyzék elfogadása és módosítása; valamint a társulati érdekeltség meghatározása és módosítása; továbbá a társulat egyesülésének, szétválásának, jogutód nélküli megszűnésének kérdésében való döntés. A társulat elnöke (többek között) gyakorolja az alapszabály által hatáskörébe utalt jogokat, ezek között igazolást állít ki arról, hogy az elővásárlási jog gyakorlására az alapszabályban meghatározott módon került-e sor.

2.3. A társulati tagságról, érdekeltségről – a tulajdonjoggal kapcsolatban

A társulati tagsági viszonyról azt érdemes megemlíteni, hogy a társulat tagja csak az ingatlan-nyilvántartás szerint erdőművelési ágban nyilvántartott földrészlet tulajdonosa lehet. Ezen túl a társulat tagja lehet még a természetben egybefüggő erdőterületen lévő más földrészlet tulajdonosa is, továbbá az a tulajdonos is, akinek a tulajdonába lévő erdőterület az önálló erdőgazdálkodási tevékenység végzésére alkalmatlan. A társulati tagsági viszonytal kapcsolatban azt is meg kell jegyezni, hogy ha valamely földrészlet (erdőterület) tulaj-

donosai az erdőterület alapján számított kétharmados szavazataránnyal elhatározták az erdőbirtokossági társulat alapítását, úgy a kisebbségben maradt tulajdonosok kötelesek a társulatba tagként belépni, és a társulat határozatait végrehajtani. Egyébként pedig a társulat alapításával és a tagfelvétellel kapcsolatos jogviták a bíróság hatáskörébe tartoznak.

A társulás használatában lévő területek tulajdonjogához kapcsolódóan célszerű megismerni a társulati érdekeltség fogalmát, értelmét. A társulati érdekeltség kifejezi a tagnak a társulat vagyonából való részesedését, továbbá a társulat használatában vagy tulajdonában lévő erdőre fennálló használat mértékét (használati illetőségét). Az 1994. év július hó 1. napján működő erdőbirtokossági (régii erdőbirtokossági) társulat esetében a társulati érdekeltség alapja a tag használati illetősége.

A társulat a tagnak a társulati vagyonból való részesedéséről társulati érdekeltséget tanúsító igazolást állít ki. Az igazolásban fel kell tüntetni a tag tulajdonának a társulat használatában lévő összes erdőterülethez való arányát.

A társulati érdekeltséget csak a tulajdonjoggal együtt lehet átruházni, valamint örökölni.

Az előzőekhez kapcsolódóan nem lényegtelen az sem, hogy a társulat a tagjairól névjegyzéket vezet, amelyben fel van tüntetve a tag neve, lakhelye, valamint a tulajdona mértéke.

2.4. A társulat gazdálkodásáról

A társulat a tulajdonában lévő vagyonnal önállóan gazdálkodik.

A társulat kizárólag erdőgazdálkodási – és ahhoz közvetlenül kapcsolódó – tevékenységet (például: erdőtelepítés, erdőfelújítás, erdővédelem stb.) folytathat. Egyébként pedig a közgyűlés állapítja meg a társulati erdőben való gazdálkodás részletes feltételeit.

3. A társulatok használatában lévő területek tulajdonjogáról

A társulat használatában lévő területek tulajdonosai lehetnek: magánszemélyek, a társulat, a Magyar Állam, önkormányzatok, közalapítványok, egyházi jogi személyek és jelzálog-hitelintézetek.

3.1. A társulat használatában lévő társulati tagi tulajdon változtatása egyik lehetőségéről

Az új EB. törvény „Rendelkezés a társulat használatában lévő erdő tulajdon jogáról” szóló

VI. fejezetének 30. §-ában a társulati tag tulajdonában lévő erdőterületekről rendelkezik.

A megjelölt jogszabály szerint a tag tulajdonának (tulajdoni hányadának) az élők közötti jogüggyellett történő átruházása esetére előírja az elővásárlási jogot. Ebben a termőföldről szóló 1994. évi LI. törvény (a továbbiakban FT) 10. §-ában foglaltaktól részben eltérően határozta meg az elővásárlási jog gyakorlása mikéntjét.

Míg az FT. 10. §-a termőföld elidegenítése esetére írja elő – az ott megjelölt sorrendben – az elővásárlási jog gyakorlását, addig az EB. törvény 30. §-ában foglaltak szerint a társulat használatában lévő társulati tag tulajdonának (tulajdoni hányadának) élők közötti jogüggyellett történő átruházása esetére közös tulajdon esetén a tulajdonsát illeti meg – a többi társulati tagot megelőzőleg – az elővásárlási jog, viszont az ilyen ingatlanok nem minősülő esetben pedig a többi tulajdonostársnak van elővásárlási joga. A társulat használatában álló természetvédelmi oltalom alatt álló terület esetében viszont a Magyar Államot illeti meg – mindenki mást (a felsoroltakat) megelőzőleg – az elővásárlási jog, melyet az illetékes miniszter által kijelölt szervezet gyakorol.

Azt is előírja a hivatkozott jogszabály-hely, hogy ha az elővásárlási jog jogosultja az ajánlatra harminc napon belül nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, hogy az elővásárlási jogát nem kívánja gyakorolni.

A társulat használatában álló tagi tulajdon átruházására vonatkozó elővásárlási jog gyakorlásának a rendjét a társulat alapszabálya határozza meg.

A társulat elnöke igazolást állít ki arról, hogy az elővásárlási jog gyakorlására az alapszabályban meghatározott módon kerül sor. Ennek hiányában a tulajdonjog átruházásra irányuló szerződés semmis.

Az eredeti EB. törvény szövege 2001. december 31-ig még lehetővé tette a társulat elővásárlási jogát is. Ekkortól azonban a társulatnak ez az elővásárlási joga (lehetősége) már nincs meg.

Az EB. törvényben lévő megjelölt helyen szabályozott rendelkezésekkel kapcsolatban szükségesnek tartom írni arról is, hogy az érintettek (társulatok, földhivatalok) nem minden vonatkozásban értik egyformán az élők közötti jogüggyellett fogalmát, illetve az ebbe a körbe tartozó szerződéseket. Éppen ezért szükségesnek tartom ennek meghatározását.

Szerintem az élők közötti jogüggyellettnek minősül az adásvétel, ajándékozás, csere, tulajdonközösség megszüntetés vagy a hagyatéki osztályos egység.

Igaz, hogy EB. törvény 30. § (2) bekezdése a jogüggyellett történő átruházásról szól, azonban a gyakorlatban erre sem az előző bekezdésben írt felsorolásban megjelölt jogüggyelletteket értelmek, hanem csak az adásvételt tekintik átruházásnak, míg például a magánszemélyek közötti cserét nem.

Amennyiben ez az értelmezés valamilyen formában nem kerül minden érintett felé egységesen meghatározásra, azt eredményezheti, hogy helytelen elővásárlási joggyakorlási eljárás alakulhat ki (mind a nyilatkozatot adó társulati elnökök, mind az érintettek, de esetenként az átvezetést fogantató földhivataloknál is).

Természetesen mindez csak akkor merülhet fel, ha a földhivatalok tudják, hogy társulati területről van-e szó vagy sem. Ez pedig úgy érhető el, ha kötelezővé lesz téve a társulatok megalakulásának és működési területének a bejelentése a földhivatalok felé is. Ez pedig még azt is elő fogja segíteni, hogy a társulati területek esetében, a helyes ismeret birtokában, helyesen fogják alkalmazni – az FT. 10. §-ában írt elővásárlási joggal szemben – az EB. törvény 30. §-ában írt elővásárlási jog gyakorlását.

Gondolatok dr. Azari Bertalan cikkéhez

Dr. Latkóczy Olga FVM osztályvezető

A cikk jelentős témával foglalkozik, hiszen a privatizáció kapcsán a tulajdonviszonyokban bekövetkezett változások indokoltá tették az új erdészeti politikai alapelvek megfogalmazását és az erre épülő jogi szabályozást, azaz az erdőkről, az erdő védelméről szóló 1996. évi LIX. törvény megalkotását. Az erdő birtokbavételével a tulajdonost – jogai mellett – az erdőtörvényben előírt kötelezettségek is terhelik, amelyek teljesítése erőforrást, szaktudást is igényel, és amelyet az önálló tevékenység keretében nem minden esetben lehet biztosítani.

Emellett a meglévő szervezeti formában sem lehet maradéktalanul kielégíteni a tulajdonosok igényeit, így indokolt volt ismételten létrehozni, és szabályozni a speciálisan erdőgazdálkodásra kialakított erdőbirtokossági társulat intézményét, melyet az 1994. évi XLIX. törvény (Ebt.) szabályoz.

1.) A cikk az erdőre, az erdőbirtokossági társulatra, annak megalakulására, tagsági érdekeltiségére, gazdálkodására vonatkozó jogi szabályozást megfelelően felvázolja. Ugyanakkor ezzel összefüggésben indokolt hangsúlyozni, hogy az Ebt. 6. § (1) bekezdésben említett iratok megküldésével az alapítást a cégbírósnak is be kell jelenteni, amelynek azért is nagy a jelentősége, mivel – amint azt az Ebt. 6. § (2) bekezdése is kimondja – a társulat a cégbírósi bejegyzéssel jön létre.

Emellett az Ebt. 5. §-ában található rendelkezés különböztet a tagok száma szerint is, mivel a tíz főnél kevesebb alapító tag a társulatot szerződéssel hozza létre, míg a tíz főt meghaladó létszám esetén a társulat alapítását az alakuló közgyűlés határozza el. A Legfelsőbb Bíróság (LB) szerint, társulati szerződés esetén a szerződő felek egyhangzó akaratyilvánítására van szükség (tehát itt a teljes akarategység a követelmény), ilyenkor nincs alakuló közgyűlés sem, nem a tagok többségi akarata jelenik meg, mint egy alakuló közgyűlés esetén. E megkülönböztetés jelentőséggel bír a 25. § (3) bekezdés alkalmazhatósága tekintetében is. Az idézett törvényhely szerint „ha a tulajdono-

sok az erdőterület alapján számított kétharmados szavazataránnyal határozták el az erdőbirtokossági társulat alapítását, a kisebbségben maradt tulajdonosok, ..., kötelesek a társulatba tagként belépni, a társulat határozatait végrehajtani”. Az LB szerint az előbb említettekre tekintettel a 25. § (3) bekezdés alkalmazása sem merülhet fel társulási szerződés általi alapítás esetén (BH 2001. 77). Az említett megkülönböztetésnek tehát gyakorlati szerepe is van, ezért indokoltnak tartom annak megemlítését.

2.) A cikk írója szorgalmazza az élők közötti jogügylet fogalmának meghatározását, mivel fel fogása szerint helytelen a kialakult, csak az adásvételre vonatkozó elővásárlási joggyakorlási eljárás.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 373. §-a az elővásárlási jogra vonatkozó általános szabályokat az adásvételről szóló részben írja elő; az Ebt. elővásárlási jogról szóló szabályainak elemzésénél is ebből kell kiindulni.

Az elővásárlási jog gyakorlásának a lehetősége tehát az adásvételre szűkül, nem gyakorolható ez a jog akkor, ha a tulajdonos nem adásvétel útján, hanem más jogcímen kívánja az ingatlant elidegeníteni, átruházni. Így a tulajdonost nem akadályozza az elővásárlási jog abban, hogy az ingatlant elcserélje, elajándékozza, közös tulajdonát megszüntesse.

Megjegyzem, az Ebt. indoklása sem tesz említést az átruházás fogalmának kiterjesztő értelmezéséről.

Továbbá az Ebt. nincs ellentétben a Ptk. szabályaival akkor sem, amikor nyomatékosan ad annak, hogy az élők közötti jogügylettel történő tulajdonjog átruházás esetén jöhet szóba az elővásárlási jog. Nem is lehet ez másképpen, hiszen a Ptk. tartalma és szerkezeti felépítése ezt támasztja alá, amikor az elővásárlási jogot az adásvétel különös nemeinek egyik fajtájaként taglalja.

A szerző egyúttal hangot ad azon álláspontjának, miszerint az élők közötti jogügyletnek minő-

sül az adásvétel mellett az ajándékozás, a csere, a tulajdonközösség megszüntetése, valamint a hagyatéki osztályos egyezség.

Ennek kapcsán azonban – a fentiekben írtakon túlmenően – figyelmünknek ki kell terjedni arra, hogy a tulajdonközösség megszüntetésének módjai közül a harmadik személy felé történő értékesítésen kívül nem is jöhet szóba a többi tag által gyakorolható elővásárlási jog. Mindemellett szintén kérdéses a hagyatéki osztályos egyezség élők közötti jogügyletek körébe sorolása, hiszen a hagyatéki osztályos egyezség a hagyatéki eljárásról szóló 6/1958. (VII. 4.) IM rendelet 53. § (4) bekezdése szerint nem minősül élők közötti jogügyletnek, és a hagyatékot az egyezség alapján öröklés jogcímén kell átadni.

3) Az Ebt. tartalmazza az elővásárlási jog gyakorlásának rendjére és sorrendjére vonatkozó rendelkezéseket is, így kiköti a tulajdonostársak mindenkit megelőző elővásárlási jogát, ha pedig természetvédelem alatt álló erdőről van szó, akkor az állam mindenki mást megelőző elővásárlási jogát. Azonban az is megjelenik a törvényben, hogy az ajánlatra történő válaszadásra előírt 30 napos határidő egyformán vonatkozik mindenkire.

A cikk az Ebt. elővásárlási jogával kapcsolatban hivatkozik a termőföldről szóló 1994. évi LV. tv. (Tft.) 10. §-ára. E szakasz szerint a termőföld, ill. tanya ELADÁSA esetén a külön törvényben – így például az Ebt.-ben vagy a hegyközségről szóló törvényben – előírt elővásárlásra jogosult elsőbbséget élvez a Tft.-ben biztosított jogosultakkal szemben. Ugyanis ezek a jogosultak sorrendjüknek megfelelően csak akkor élhetnek az elővásárlási jogukkal, ha az említett törvényekben megjelöltek nem kívánnak élni az elővásárlással.

Az is szabályozást nyert, hogy a Tft.-ben felsorolt elővásárlásra jogosultak milyen formában gyakorolhatják jogukat, de ennek meghatározása nem az alapszabály feladata – mint az erdőbirtokossági társulatnál – hanem az a 16/2002. (II. 18.) Korm. rendeletben szerepel.

4.) A cikk utal arra, hogy a társulat használatában lévő erdőterület elidegenítése esetén nem biztos, hogy a földhivatal tudomására jut, ha az adott erdő társulati körbe tartozik. Ezzel összefüggésben az sem biztos, hogy az arra jogosult értesül az elővásárlási jogáról.

Erre vonatkozóan az Ebt. egyes szakaszai egyértelmű választ adnak. A közgyűlés feladatai közé tartozik a társulati névjegyzék és a földrészlet-

jegyzék elfogadása és módosítása, előbbiben kerül feltüntetésre a tag neve (cége), lakhelye (telephelye), az erdők tulajdonának mértéke. A már említett alapszabály pedig az elővásárlási jog gyakorlásának rendjét tartalmazza – egyebek mellett.

A társulat alapítását az alapszabály és az alakuló közgyűlés jegyzőkönyve, ill. a társulati szerződés megküldésével az alapszabály elfogadását, ill. a szerződés létrejöttét követő 30 napon belül nyilvántartásba vétel céljából az erdőterület fekvése szerinti illetékes erdészeti hatóságnak is meg kell küldeni. Ha védett természeti területről van szó, akkor a természetvédelmi hatóságnak is meg kell küldeni.

Ezen túlmenően, a társulat használatában lévő erdőterület eladása esetén a társulat elnökének igazolást kell kiadni arra vonatkozóan, hogy az elővásárlási jog gyakorlása az előírt módon történt.

A fentiekből következik, hogy amennyiben az említett eljárási cselekményeket betartják, az előírt okiratok elkészülnek, a szükséges nyilvántartást vezetik, akkor a hatályos jogszabályok szerint nem érintheti hátrányosan a társulatot, illetve tagjait az erdőtulajdon jog változása. A földhivatal a társulat használatában, a tagok tulajdonában lévő erdőterületek tulajdonjogának átruházása esetén ugyanis a tulajdonjog bejegyzés iránti kérelmet, okiratot és mellékleteit megvizsgálja, és ha – az elővásárlással kapcsolatban – hiányosságot észlel, úgy a kérelmezőt annak pótlására hívja fel. A hiánypótlás teljesítésére adott határidő letelte után viszont a rendelkezésre álló adatok alapján a határozott jogszabályok, ill. az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI törvény és a végrehajtására kiadott 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet alapján dönt.

Összességében tehát: az említett jogszabályi rendelkezések megfelelő jogi garanciát nyújtanak a társulat tagját megillető elővásárlási jog gyakorlása tekintetében, szem előtt tartva az Ebt. rendelkezéseiből kitűnő célt, nevezetesen a hosszú távú erdőgazdálkodást biztosító birtokstruktúra kialakításának elősegítését.

S Z E M L E

ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA MŰSZAKI TUDOMÁNYI SZEKCIÓ 2005 GÖDÖLLŐ

2005. március 22–24. között a Szent István Egyetem Gépészmérnöki Kara adott otthont a XXVIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Műszaki Tudományi Szekciójának. A 23 tagozatban mintegy 460 dolgozatot mutattak be az egyetemek és főiskolák hallgatói.

Az első helyezést elért szerzőpáros: Szántó Gábor és Szűcs Balázs

A különdíjasok: Dobrai Miklós és Szelestey Ákos
(Fotó: Bödő Viktória)

Szép sikerrel szerepeltek a Geoinformatikai Főiskolai Kar hallgatói a Geotechnológia, Geodézia, Műszaki földtudomány tagozatban. Szántó Gábor és Szűcs Balázs 2004-ben végzett diákjaink a „Vertikális kéregmozgás vizsgálatok Magyarországon” c. dolgozatukkal első helyezést értek el. Konzulensek voltak: dr. Joó István egyetemi tanár, Balázsik Valéria főisko-

lai adjunktus, Csepcesényi Lajos Lászlóné Balogh Melinda tanszéki mérnök.

Dobrai Miklós és Szelestey Ákos III. éves hallgatók a „GNSS infrastruktúrára épülő RTK mérések felhasználhatósága az alappontsűrítésben” c. dolgozatukkal külön díjat kaptak.

Témavezető: dr. Busics György főiskolai docens

A kimagasló eredményhez hallgatóinknak szívből gratulálunk.

Balázsik Valéria

„SZÉP MAGYAR TÉRKÉP 2004” DÍJÁTADÁS ÉS TÉRKÉPÉSZ KLUBDÉLUTÁN

Ez évben tizedik alkalommal került sor a Lázár Deák Térképészeti Alapítvány és az Országos Széchényi Könyvtár által kiírt „Szép magyar térkép” pályázat eredményhirdetésére a Budavári Palotában. A jelenlévők megállapíthatták – mint az Alapítvány elnöke, Klinghammer István professzor is a 2005. március 18-i díjátadáson kifejtette – egyre nagyobb az érdeklődés mind a pályázók, mind a térképhasználók, mind pedig a térkép barátai részéről a pályázat, a kiállított térképek és a díjkiosztás iránt. Ennek oka

A díjazottak csoportja

egyrészt a figyelmet megragadó, jól használható térképek sokasága, másrészt az, hogy a térképhasználók is értékelik a közreműködő térképészek látványos munkáit. A látványossághoz erősen hozzájárult az OSZK Térképtárának munkatársai előkészítő és lebonyolító munkája is. A jelenlévők létszámát csak tovább növelte a Szarvas András és

Részlet a kiállításról
Fotó: Szekerka József.

más támogatók szervezésében megrendezett térképes klubdélután, amely ismét alkalmat adott a szakmai és a baráti eszmecserékre.

A következőkben pontosan idézve közreadjuk a Bíráló Bizottság értékelését.

A 2004-es térképtereméséből 112 tételt neveztek készítőik vagy kiadók a Szép Magyar Térkép 2004 pályázatra, ebből 76 térkép, 19 atlasz, 9 térkép- és atlaszsorozat, 1 dombortérkép és 2 gobelin. A zsűrinek évről évre nehezebb a dolga, mert a teljes átlomány áttekintése mind több időt és figyelmet kíván, emellett az egyes zsűritagok értékelési szempontjait sem könnyű összeegyeztetni. Összefoglalva megállapítható, hogy a nagyszámú pályamunka általános szakmai és esztétikai színvonala magas, és szinte mindegyiken lehet találni értékelhető megoldásokat. Végül is azok a pályamunkák lettek díjazva, amelyek a zsűritagok nagy többsége figyelemre méltónak talált.

Idegenforgalmi térképek

Első díjat nyert

a Cartographia Kft. **Gömör-Tornai-karszt és a Cserehát, turistaatlasz és útikönyv** c. kiadványa. A bevezető rész komplex módon mutatja be a tájegységet, a térképek mellett részletes ismertetések olvashatók a látnivalókról, illetve a terület településeiről, amely azért is figyelemre méltó, mert az atlasz a szlovákiai területet is azonos részletességgel ábrázolja. A jól kezelhető, optimális méretű formátum a cílnak tökéletesen megfelel.

Második díjat nyert

a Tájélot '98 Térképészeti Iroda Bt. által készített **Dél-Mezőföld turistatérképe (1:40 000)** c. térképe. Erről a területről ilyen nagyméretarányú térkép még alig készült a nagyközönség számára. A

katonai topográfiai térképek hagyományait a készítő jól ötvözi a turisztikai információkkal, melyeket a térkép láthatóan részletesen, naprakészen ábrázol.

Harmadik díjat nyertek a következők.

A TérképFaragó Bt. – TérképCenter Kft. és Szarvas András által nevezett **Börzsöny, turista- és kerékpáros térképe (1:30 000)** c. térképe. A hegységet egyben bemutató eddigi legrészletesebb turistatérkép jelei és színezése úgy követi a turistatérképek hagyományait, hogy közben jól felismerhető jellegzetességekkel utal a készítőre.

A TérképFaragó Bt. és Szarvas András által nevezett **Veszprém megye, turisztikai információs térkép (1:100 000)** c. kiadványa. A nagy méretarány szinte a turistatérképekhez hasonló részletességet tesz lehetővé. Érdekes ötlet, hogy a kiemelt területek részletes térképei egy kis füzetben a kemény borító alatt találhatóak.

A GiziMap **Dalmácia és Isztria (1:250 000)** méretarányú térképe. A választott méretarány alkalmas a turizmus egyre növekvő igényeinek kiszolgálására, az adriai szigetvilág részletgazdag bemutatására.

A HM Térképészeti Kht. **Magyarország, Budapest, Európa autóatlasz** c. kiadványa. Az atlasz legnagyobb érdekessége a DTA-200-on alapuló 1:200 000 méretarányú Magyarország autótérkép, mely szint-vonalas ábrázolásával, rendkívüli részletességével hiánypótló kiadvány a magyar piacon. Egyetlen atlaszban egyesíti a hazai felhasználók szempontjából legfontosabb, legfrekvenciáltabb területeinek ábrázolását.

Dicséretben részesültek a következők.

A Varga Alfonz által benevezett **Kalotaszeg, autós- és turistatérkép (1:70 000)**. A Dimap és az Erfatur közös kiadásában megjelent térkép hátoldalán alapos ismertető (mini turistakalauz) segíti az érdeklődőket.

A MicroMapper Kft. **Kolozsvár (1:18 000)** turistatérképe. A háromnyelvű térkép méretarány választása optimális. A térkép jól kezelhető méretű, de megfelelően részletes.

A Tájélot '98 Térképészeti Iroda Bt. által készített **Szolnok és környékének szabadidő- és turistatérképe (1:40000)** c. kiadványa. A turizmus által még kevésbé felfedezett területet a topográfiai térképek részletességével mutatja be a kiadvány.

A TérképFaragó Bt. és Szarvas András által nevezett **Sopron környéke, turista- és kerékpáros térkép (1:40000)** c. kiadványa. A harmadik javított és bővített kiadás (melyet a TérképFaragó készített) egy

turisztikai szempontból fontos területet ábrázol informatív módon, az osztrák határterület látnivalóival együtt.

Iskolai térképek

Első díjat nyert

a **Földi környezetünk atlasza**. A mű a Cartographia Kft.-től megszokott igényes kivitelben, sokoldalúan és újszerűen mutatja be a diákoknak természeti és társadalmi környezetünket. A nagyközönség is haszonnal forgatható.

Harmadik díjat nyertek a következők.

Az **Atlasz alsó tagozatosoknak: Kukancs és Szippancs kalandjai a Földön** a Stiefel-Eurocart Kft. készítésében. A korosztály életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva, sok szép ábrázolással vezeti be a kisdiákokat a földrajz elemeibe és a térképek használatába.

A **Magyarország területi változásai a Honfoglalástól napjainkig** c. falitérkép, a Stiefel-Eurocart Kft. terméke, amely szemléletes áttekintést és illusztrációt nyújt a magyar történet oktatásához.

Dicséretben részesült

a Stiefel-Eurocart Kft. által készített **A magyarság néprajzi és történelmi tájai, etnográfiai csoportjai** c. 1:535000 méretarányú, igen információgazdag falitérkép, amely jól szolgálhatja a magyar népismeret oktatását.

Kartográfiai sorozatok

Második díjat nyert

a Nyírkarta Bt. és a Topográf Térképészeti Kft. munkája, a Balkán felé irányuló hazai turizmust segítő **Autóstérkép sorozat**: Délvidék-Vajdaság (1:280000), Délkelet-Európa I-II. (1:850000). A – főként a mai Vajdaság területét tartalmazó – Délvidék térképe amellyel, hogy régi hiányt pótol, részletgazdag, informatív, jól áttekinthető ábrázolást nyújt, feltünteteti a középkori és az 1900 utáni magyar településneveket, és tartalmazza a német mellett a többi nemzetiség névanyagait is. Külön érdekessége és újdonsága, hogy – a 2002. évi szerb népszámlálás szerint – a magyar nemzetiségű lakosság arányát településenként ábrázolja, de az egyéb nemzetiségek által többségben lakott településeket is megjelöli.

Harmadik díjat nyert

a Stiefel-Eurocart Kft. **Megyetérkép sorozata** (Baranya, Győr-Moson-Sopron, Nógrád, Somogy, Zala).

A lényeges közigazgatási jellegű információkat kihangsúlyozó, emellett rövid általános és történelmi kiegészítésekkel ellátott, színvonalas kivitelű térképek mind hivatali, mind iskolai használatra, mind pedig a nagyközönség számára alkalmasak.

Dicséretben részesült

a Stiefel-Eurocart Kft. kiadásában megjelent **Iskolai atlaszok sorozat (Földrajzi atlasz, Történelmi atlasz, Munkatérképek atlasza, Atlasz alsó tagozatosoknak és a Történelmi tér-képtár I.)**, amely az iskolai korosztályok számára készült tartalmass földrajzi és történelmi atlaszokból áll, beleértve egy munkatérkép-gyűjteményt is.

Tudományos térképek

Első díjat nyertek a következők.

A **Gömör-Bükki térség földtani térképe** 1:50 000 méretarányban, a Magyar Állami Földtani Intézet kiadványa. A szakmailag kiváló földtani térképek közül ennél a térképnél volt a legszebb a tartalom elrendezése és a színhatás harmóniája.

A Képzőművészeti Kiadó Kft. által benevezett **Tomka-Szászky János: Magyarország első történelmi atlasza, 1751 c. könyve**. A korabeli mű újrakiadása magyar fordításban, szép hasonmás-térképekkel és nívós kiegészítő tanulmányokkal **Török Enikő** és **Tóth Gergely** munkája.

Második díjat nyert

a GiziMap által a kalandvagyó turisták számára készített 1:1000000 méretarányú **Kaukázus** térkép, a domborzat és az egyéb tartalom harmonikus összhangjával, jól áttekinthetően, gondos névírásal.

Harmadik díjat nyert

a **Béke-barlang, a Komlós-patak felszín alatti útja** c. mutatós kiadvány, **Kisbán Judit**, **Székely Kinga** és **Szunyogh Gábor** munkája, amely a barlang 1990–95 között készült felmérésének eredményét jeleníti meg 82 db 1:250 méretarányú térképlapon, a barlang tudományos ismertetéséhez és látnivalóinak leírásához kapcsolódva. A kiadványt az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága nevezte be.

Dicséretben részesültek a következők.

A készítő **Sebők László** által nevezett **Erdély nemzetiségei a 2002. évi népszámlálás végleges adatai alapján** c. 1:700 000 méretarányú, szép kivitelű térképe, melyet mind a tudományos kutatók, mind a nagyközönség jól hasznosíthat.

A Nyírkarta Bt. és a Topográf Térképészeti Kft. **Nagy Világtlasza**, melyben a térképekhez magas színvonalú, hazai viszonylatban páratlanul részletes csillagászati, geológiai, geomorfológiai, meteorológiai és egyéb függelékek, szép tengerfenék-domborzati ábrázolások csatlakoznak.

Egyéb térképek

Dicséretben részesült

a **Magyarország hegyrajzi és vízrajzi térképe** c. nagyméretű gobelin, a Milora Interior nevezésében, amely különlegességével és újszerűségével hívja fel magára a figyelmet.

Digitális Magyar Térkép – 2004

Első díjat nyert

a Kommunálinfo Rt. által nevezett **Budapest 1:2000-es méretarányú átnézeti térképe** c. térinformatikai rendszer. A bíráló bizottság mintaként az I. és az V. kerület térképét tekinthette meg, mely Geomédia környezetben használható. A rendkívül részletgazdag térképi adatbázis nagy előnye, hogy az ilyen nagy méretarányú műszaki térképekhez képest szokatlanul nagy hangsúlyt fektettek a kartográfiai megjelenítésre.

Második díjat nyert

az Arcanum Adatbázis Kft. **Az első katonai felmérés c. DVD-ROM-ja**. A kétrétegű DVD majd 8 GB-nyi terjedelemben tartalmazza az első katonai felmérés 1:28800 méretarányú szelvényeit, illetve az ezekhez tartozó országleírásokat. Az eddig is viszonylag széles körben használt XVIII. század végi térképek ily módon még nagyobb számú érdeklődőhöz juthatnak el.

Harmadik díjat nyert

a Térképtár Kft. **Magyarország Útinfo PC 1.4 verziója**. A rendszer az összes magyar település vektoros utcanéves térképét tartalmazza. A térképek kezelése rendkívül gyors, de a kartográfiai megjelenítés helyett inkább az adatbázis jellegű funkciók a kidolgozottabbak.

Dicséretben részesült

a Geofor Föld- és Bányamérési Kft. **Szénhidrogén kutatási térkép (1:50 000, 1:100 000)** c. térinformatikai szakrendszere, mely a bányászati jellegű tevékenységek szakszerű dokumentálására alkalmas. A rendszer hátterét a készítő által digitalizált katonai topográfiai térkép képezi, így képezve megfelelő hát-

tértérképet a tematikus információkhoz. A rendszer az érintett helyeken a nagyobb méretarányú állami térképek raszteres változatát is tartalmazza.

Budapest, 2005. február 28.

A Szervező és Bíráló Bizottság

FRISSDIPLOMÁS INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI „SZERVEZŐK”/SZÉKESFEHÉRVÁR

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Főiskolai Karának Ingatlan-nyilvántartási szervező szakán 2005. február 14–15-én megtartott záróvizsgán 42 levelező hallgató vett részt. A vizsgáztatás két bizottságban zajlott.

I. számú Záróvizsga Bizottság: elnök: *dr. Ágfalvi Mihály* főiskolai tanár, főigazgató helyettes

tagok: *Hidvéginé dr. Erdélyi Erika* főiskolai adjunktus

dr. Fenyő György főiskolai docens, szakvezető

dr. Szabó Gyula főiskolai tanár

Titkár: *dr. Nagy István* főiskolai adjunktus

II. számú Záróvizsga Bizottság: elnök: *dr. Hársfalvi Rezső* igazgató, ELTE Jogi Továbbképző Intézet

tagok: *dr. Kurucz Mihály* főiskolai docens, tanszék-vezető

Lévainé dr. Szijártó Mariann főiskolai adjunktus

dr. Papp Iván főiskolai adjunktus

titkár: *dr. Richter Attila* főiskolai tanársegéd

A vizsgára jelentkezők közül az alábbi 39 hallgató teljesítette a záróvizsga követelményeit, és a február 26-án megtartott rendkívüli, nyilvános kari tanácsülésen ünnepélyes keretek között vette át *prof. dr. Márkus Béla* főigazgatótól az „ingatlan-nyilvántartási szervező” diplomáját.

Aczél Istvánné

Acsádi Zoltánné

Bagó Attiláné

Balázsné Toldi Tünde

Barnáné Kós Erzsébet Tünde

Bátaszéki Erika

Benke Andrásné

Bertus Mária

Bíróné Rohrer Bernadett

Borbély Jánosné

Csákiné Brenner Mária

Deme Il dikó

Farkas Erzsébet

Farkas Gyuláné

Fogtné Ménesi Anette (Kiváló)

Földi Mária

Galbavi Edina

Gulyásné Nagy Klára

Gyergyói Katalin

Heilig Gáborné

Horváth Árpádné

Jenei Gyuláné

Dr. Kajtárné Papp Anna Katalin

Kleinhans Mária (Kiváló)

Kolbert Zsuzsanna

Komlós Piroska

Lorinczi Mariann

Ludván Andrea

Madarászné Hambalek Adél

Müllerné Kiss Veronika

Papp Józsefné

Papp Lászlóné

Pörtl Jánosné

Szabó Istvánné

Szabóné Sáfrán Katalin

Sztaskó György Balázs

Török Kálmánné

Vajgel Györgyi

Vitek Pálné

Frissdiplomás ingatlan-nyilvántartási szervezőinknek gratulálunk, a továbbiakban sikeres munkát kívánunk.

Balázsik Valéria

SZENT HELYEK A TÉRKÉPEKEN

A Pannonhalmi Bencés Főapátság kiállítótermében tekinthető meg a „SZENT HELYEK A TÉRKÉPEKEN” című különleges térképtörténeti kiállítás.

A kiállítást dr. Török Zsolt, az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékének docense rendezte, aki a tárlatot kísérő háromszáz oldalas, fotókkal illusztrált, magyar és angol nyelvű tanulmánykötetet szerkesztette, és a katalógus szövegét is írta.

A látogatót a kiállítás szellemi zarándokútra, térbeli és időbeli utazásra hívja a régi térképeken. A térkép – a szent helyekhez hasonlóan – világok találkozása. A kiállítás térképei – öt témacsoportba rendezve – egy képzeletbeli utazás folyamatává állnak össze:

I. Ég és Föld: a teremtet világ

II. A Szentföld, Jeruzsálem

III. Európa és Magyarország

IV. Bencések és az Egyház

V. Utak a Világban

A kiállításon bemutatott anyag az ezeréves pannonhalmi monostor Főkönyvtára és gyűjteményei térképe-

iből, glóbuszaiból és metszeteiből áll, amelyeket a 850 éves bécsi bencés apátságából (Schottenstift, Wien) kölcsönzött anyag egészít ki. A különleges kiállítást 2005. április 5-én dr. Barna Gábor tanszékvezető egyetemi tanár (JATE Néprajzi Tanszék) nyitotta meg Pannonhalmán. Az igényes kiállítás kivitelezője Héjjas Pál, a grafikai munkákat az AD Reklámstudio végezte.

A „Szent helyek a térképeken” című kiállítás 2005. április 5-étől november 11-éig tekinthető meg (<http://www.osb.hu/hu/programok/kiallitasok>).

Verebiné dr. Fehér Katalin

HORVÁT KÜLDÖTTSEG A FŐVÁROSI KERÜLETEK FÖLDHIVATALÁNÁL

Ez év április 6-án Boris Koketi horvát igazságügyi-miniszter helyettes vezetésével egy ötfős szakmai küldöttség járt a Fővárosi Kerületek Földhivatalában, hogy betekintést nyerjenek hivatalunkon keresztül a magyarországi egységes ingatlan-nyilvántartás rendszerébe.

Az FVM FTF részéről Horváth Gábor főosztályvezető-helyettes köszöntötte vendégeinket egy rövid bevezető keretében. Ezt követően szemléltető ábrák felhasználásával Osskó András, a Fővárosi Földhivatal mb. vezetője, dr. Kőszegi Gábor, az KFKH vezetője és Sándor József hivatalvezető-helyettes tartott tájékoztató előadást. A találkozó mellőzte a felszínes „udvariassági köröket”. A vendégek kérdései, érdeklődése által igazi szakmai eszmecserevé vált. Horvátországban még napjainkban is – a történelmi monarchiából megörökölt – párhuzamos vezetésű, kettős nyilvántartás működik, részben a Telekkönyv, részben a Földmérésügyi Hivatal fennhatósága alatt.

A delegáció érdeklődésének homlokterében nem is annyira a földterületek, mint inkább az egyéb önálló ingatlanok, vagy ahogy leegyszerűsítve a vendégek emlegették, a lakások nyilvántartása, annak szabályozottsága állt. Nagyon logikusnak és jól kezelhetőnek tartották a tulajdoni külön lapokon nyilvántartott önálló ingatlanoknak a földrészlet helyrajzi számából levezetett helyrajzi számozását. Ugyancsak érdeklődéssel és részletekbe menő kérdésekkel megszakítva hallgatták a társasház alapítás rendszerét, a végrehajtásához szükséges szöveges, leíró információkat és adatokat tartalmazó Alapító okiratról és a hozzá tartozó, szintenkénti alaprajz fontos egységéről.

Kérdéseikhez fűzött megjegyzéseikből megtudtuk, hogy hazájukban jelenleg még igen nagy azon ingat-

lanok száma, melyeknek tisztázatlanok a tulajdoni viszonyai, így összetekintő, fejbólintgatós elismeréssel hallgatták tájékoztatásunkat, miszerint nálunk már több évtizede, az ingatlan-nyilvántartás megszerkesztése óta minden ingatlan tulajdoni viszonya, még az állami ingatlanoké, a közterületeké is rendezett, mind a tulajdoni lapokon, mind a nyilvántartási térképeken. Ezt követően tájékoztatást kértek a jelenlegi, már számítógéppel kezelt nyilvántartási rendszereinkről, a térkép és a tulajdoni lapok közötti teljes összhang megteremtéséről. Erre ismételen kifejtettük, hogy – szerintünk – logikusan csak így lehet egy nyilvántartást, az egységes ingatlan-nyilvántartást a leggazdaságosabban és a legmegbízhatóbban vezetni. A korábbi telekkönyvet, mely a tulajdoni jogokat és egyebeket kezelte, össze kellett kapcsolni a tulajdonjog tárgyával, a földdel, az ingatlanokkal.

Elismerésének adott hangot a miniszter helyettes azzal is, amikor távozásukkor úgy búcsúzott: szívesen látnának minket viszont-vendégül saját hivatalukban, hogy ott folytathassuk tartalmas eszmecsereinket, illetve ők is megmutathassák az általuk működtetett rendszert.

Számomra a legfontosabb tanulsága ennek a látogatásnak az volt, hogy egy kívülálló, de szakmailag hozzáértő csoport alig néhány óra alatt átlátta az egységes ingatlan-nyilvántartásunk használhatóságát, a térkép és a tulajdoni lap tartalma közötti teljes összhang fontosságát.

Sándor József hivatalvezető-helyettes

DR. FASCHING ANTAL HALÁLÁNAK KÖRÜLMÉNYEI¹

Az elmúlt év folyamán több lap [1] [2] is részletesen megemlékezett *dr. Fasching Antal* életútjáról, születés-

1) Az MFTTT szenior Szakosztályában 2005. március 8-án elhangzott előadás rövidített változata. Az előadást követő vita során a vélemények megoszlottak, de a hozzászólók végül egyetértettek abban, hogy csak azt szabad a halál okának elfogadni, ami dokumentummal alátámasztható.

2) Meg kell említenem, hogy a Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye sajnálatosan *Fasching* haláláról nem tesz említést, noha ő egykor (1912-ben) az Egylet geodéziai szakosztályának volt az elnöke [8].

3) A tüdőgyulladás a 30-as években halálos betegségnek számított. Ellenszerének, a – *Flemming* által felfedezett – penicillinnek világviszonylatban való elterjedése csak a 40-es években indult el [16].

4) Felmerült annak a gondolata, hogy *Fasching* halálának körülményeit a halotti bizonyítványban az orvos esetleg „megszépitette”. Ez azonban valószínűtlen, mert akkor nagyon feszült belpolitikai helyzet volt (Biatorbágyi hidrobombantás, kormányválság), és ezért Magyarországon, 1931. szeptember 19-étől statárium volt kihirdetve [15].

ének 125. évfordulója alkalmával. Ezért most csak az 1931. október 14-én bekövetkezett halálának körülményeivel fogok foglalkozni. Azért van erre szükség, mert szakirodalmunkban [3] [4] [8] kétféle változatot is olvashatunk *Fasching* halálára vonatkozólag, ami nyilván zavarólag hat mind az olvasóra, mind pedig a kutatóra. Az egyik változat szerint otthonában, tüdőgyulladásban hunyt el, míg a másik változat szerint közlekedési baleset áldozata lett.

Úgy gondolom, hogy a két kérdést külön kell választanunk. Egyfelől meg kell vizsgálni – a rendelkezésre álló irattári adatok alapján – *Fasching* halálának körülményeit. Másfelől pedig kutatjuk esetleges balesetének dokumentumait. Elhunytá alkalmával – tudomásom szerint – három nekrológ² jelent meg *Fasching*ről a sajtóban [6] [7] [11]. Mindhárom a „váratlanul elhunyt” kifejezést használta, ami sok mindent takarhat, de egyet biztosan: hogy nem hosszan tartó betegségben halt meg. Ezután több mint harminc évig, az általam átvizsgált hazai geodéziai irodalomban *Fasching* életrajzára vonatkozó írást nem találtam.

Dr. Bendefy László, aki *Fasching* életének legalaposabb ismerője volt, 1970-ben az OFTH megbízásából könyvet jelentetett meg, melyben jelentős teret szentel *Fasching* életének és munkásságának ismertetésére [8]. A könyv megjelenése szinte egybeesett a *Fasching Antal* emléklakett megalapításával. *Bendefy* könyvének bevezetőjében így írt: „Munkámat a legnagyobb körültekintéssel, hiteles levéltári források alapján írtam. ...Nagyon sok hasznos felvilágosítást kaptam *Fasching Antal* özvegyétől és leányaitól: *Kincsess Kálmánné*, *Fasching Gizellától* és *Szepessy Józsefné*, *Fasching Erzsébettől*.”

Bendefy idézett könyvének 160. oldalán a következőképpen számolt be *Fasching* halálának körülményeiről: „1931. őszen influenzában megbetegedett, ...kezelőorvosa otthon tartotta, de csak október 11-én tudta megállapítani a tüdőgyulladást³. Az alacsony láz (37.5°C) már a szívgyengeség jele volt. A gondos orvosi kezelés ellenére sem lehetett segíteni rajta. 1931. október 14-én de. 10 órakor, otthonában csendesen elhunyt.” [8].

Ezt támasztja alá a halotti anyakönyvi kivonat is, melynek másolatát a II. ker. Polgármesteri Hivatal küldte meg nekem. Ebben a következőket olvashatjuk: „*dr. Fasching Antal* nyug. min. tanácsos elhalálozásának ideje: 1931. október 14-én de. fél 10 órakor. Helye: lakása. A halál oka: szívtágulás. Bejelentő: leánya, *Fasching Gizella*. Ezt a bizonyítványt – szakmatörténeti kutatás céljából – az 1931. évi halotti anyakönyv 380. sz. bejegyzése alapján adtuk ki.⁴ Dátum, aláírás.” [12].

Ugyancsak ezt a körülményt támasztja alá a Fővárosi Temetkezési Intézet levele, melyben a következő választ kaptam megkeresésemre: „Intézetünkhöz érkezett levelét – melyben *dr. Fasching Antal* halálának körülményeiről érdeklődik – megvizsgáltuk, és irattári adataink alapján az alábbi tájékoztatást adjuk önnek: *dr. Fasching Antal* mérnök, nyug. min. tanácsos meghalt 1931. október 14-én, temetve Farkasréten október 16-án. A halál oka hurutos tüdőlob és szívtágulat. Sírhely sz. 20-1-27/28. 1994-ben lejárt, 1996. augusztus 6-án megszűnt.”[12].

Ezek után most térjünk át a másik változatra, miszerint *Fasching Antal* közlekedési baleset áldozata lett. Szóbeszéd tárgya ugyanis, hogy a Ferenc körút és Üllői út kereszteződésében, vigyázatlanság miatt kiesett a villamosból, és ennek következtében halt meg később. 74 év távlatából megpróbáltam ennek kiderítésére különböző szervezetektől dokumentumokat beszerezni. E célból levélben kerestem meg a következő, számbajöhető intézményeket: Budapesti Közlekedési Vállalat (mint a BESZKART jogutódja), Országos Mentőszolgálat, Fővárosi Levéltár, Bp. Rendőrfőkapitányság, (esetleg volt a helyszínen rendőri intézkedés), Országos Széchenyi Könyvtár Folyóirattára (a korabeli napilapok átnézése érdekében).

A különböző intézményektől kapott válaszok szinte egyhangúan arról számolnak be, hogy az esetleges balesetre vonatkozóan – dokumentum hiánya miatt – információval sajnos nem tudnak szolgálni. Egyedül az Országos Széchenyi Könyvtár folyóirattárának a korabeli sajtót figyelő szolgáltatótól kapott válasz érdemel kiemelt figyelmet. Többek között ezt írták:

„... átnéztük Az Est c. korabeli napilap, 1931. október 1. és október 16. közötti számaikat, mivel ez volt az a lap, amely kivétel nélkül minden balesetről részletesen és azonnal beszámolt, ...de a kérdéses balesetről nem találtunk híradást. Ezért *dr. Fasching Antal* min. tanácsos halálának körülményeiről nem tudunk adatot szolgáltatni. A fent említett napilap még a kisebb, nem halállal végződő balesetekről is tudósított, ezért nehéz elképzelni, hogy éppen egy ismert személy esetében ne tette volna ugyanezt. Egyedül a Magyarország c. napilap október 16-ai számának halálhírei rovatában találtunk a temetésről egy rövidhírt.”[12]

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy *dr. Fasching Antal* – az ismertetett dokumentumok alapján – 1931. október 14-én, lakásán, tüdőgyulladásban és szívégtelenségben hunyt el. Esetleges közlekedési balesetéről – kutatásaim során – semmilyen nyomra sem sikerült rátalálnom. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, hogy Budapest ostroma során (1945), illetve az 1956-os forradalom alkalmával sok középület kiegészítve, vagy romba dőlt, és így ren-

geteg dokumentum, okmány vagy irat időközben sajnálatos módon elpusztult. Lehetséges tehát, hogy *Fasching Antal* jóval halálát megelőzően, elhunytától függetlenül, szenvedhetett közlekedési balesetet, azonban – szakmatörténeti szempontból – dokumentumokkal alátámasztva, egyértelműen állapítható meg, hogy halálát később felismert tüdőgyulladás okozta, melyet szervezete – meggyengült szívűködése miatt – legyőzni már sajnos nem tudott.

dr. Székely Domokos.

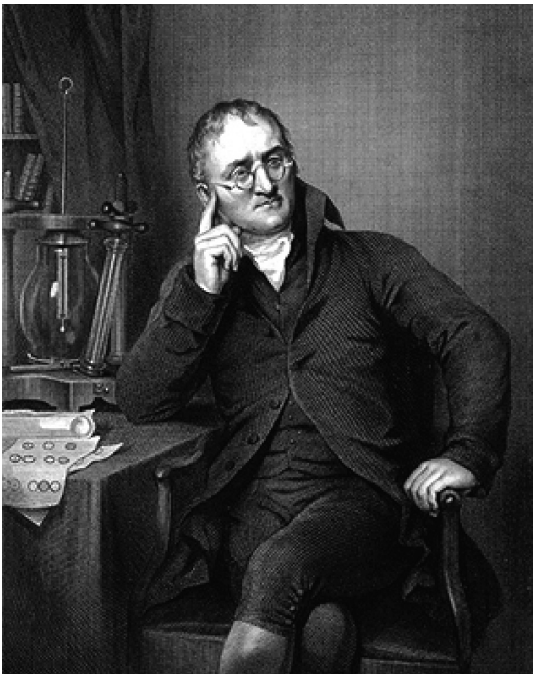
IRODALOM

1. *Székely Domokos*: 125 éve született *dr. Fasching Antal*, a kitüntető díj névadója (Geod. és Kart. 2004/12.)
2. *Kiss Csongor*: 125 éve született *dr. Fasching Antal* (Élet és Tudomány 2004/23. szám)
3. *Raum Frigyes–Vagács Géza*: A GKE állásfoglalása a *Fasching Antal* emlékéremről (Geod és Kart. 1990/5.)
4. *Raum Frigyes*: Magyar földmérők bibliográfiája (Geodézia Rt. 1996)
5. *Raum Frigyes*: Magyar földmérők Arcképcsarnoka (I. köt. BGTV 1976)
6. *Szilágyi Béla*: Meghalt *Fasching Antal* (Geod közl. 1932/1)
7. *Medvey Aurél*: Meghalt *Fasching Antal* (Térk. Közl. 1932)
8. *Bendefy László*: A magyar földmérés (1890-1920) OFTH, 1970
9. *Hrenkó Pál*: *Fasching Antal* (M. Tudóslexikon, Metesz, 1997)
10. *Raum Frigyes*: *Fasching Antal* emléklap (Geod. és Kart. 1969/3)
11. Meghalt *Fasching Antal* (Nekrológ/Bányászati és Koh. lapk. 1932/5)
12. A II. ker. Polgármesteri Hivatal, a Fővárosi Temetkezési Intézet, a BKV, a BRFK., a Fővárosi Levéltár, az Országos Mentőszolgálat és az Országos Széchenyi Könyvtár válaszelevelei, melyekért ezúton mond köszönetet a szerző
13. *Hazay István*: Geodéziai Kézikönyv (Bp. 1957–60)
14. *Rédey István*: A geodézia története (Bp. 1966)
15. Nagy Magyar Lexikon (Ak. kiad. 1997)
16. Nobel díjasok Lexikona (Ak. kiad. 1995)

A SZÍNTÉVESZTŐK ÉS A METEOROLÓGIAI TÉRKÉPEK KAPCSOLATA, AVAGY A SZÍNEK HELYES HASZNÁLATA

A színek szerepét már sokszor, sok szemszögből vizsgálták. A térképeken használatos színek egyik utolsó átfogó elemzését (2004) *Máthé Tamás* munkájában találhatjuk [1]. Van azonban a színek világában egy apró terület – a színtévesztőké – mely eddig sajnálatosan kevés figyelmet kapott, pedig igen sok embert érint.

A színvaktságot, színtévesztést első ízben *Dalton* írta le, 1794-ben megjelent közleményében. Megfigyeléseit saját magán végezte, ezért a vörös-zöld színtévesztést a mai napig daltonizmusnak is nevezik [2].

A férfiak 8–10%-a színtévesztő, a nőknél csak 0,5% ez az arány. (A különbség magyarázata a genetikával könnyen magyarázható: az X kromoszómához kötöttek a hibás gének, a nők második X kromoszómája úgy mond „kijavítja a hibát” [3].)

A színlátást a retinán található fényérzékeny elemeknek – a csapoknak és pálcikáknak – köszönhetjük, ha jól működnek. A színtévesztés legsúlyosabb – de szerencsére nagyon ritka – formája a monokromázia vagy akromázia, amikor is semmilyen színlátás nincs.

Egy másik súlyos formája a dikromázia, amikor is háromféle csapból csak kétféle működik. A férfiak kb. 3, a nők 0,01 százaléka dikromát, azaz csak a kéket, sárgát és azok árnyalatait látja.

A leggyakoribb színtévesztési forma az anomális trikromázia, mely a férfiak 5–6, a nők 0,4 százalékát érinti. Ebben az esetben a receptorok működnek, de tévesen. Ők kevesebb színárnyalatot tudnak megkülönböztetni, a drapp, a barna és a zöld könnyen összekeveredik.

A színtévesztés, örökletes rendellenesség lévén, egyelőre nem gyógyítható, azonban ma már létezik speciális szemüveg, mely korrigálja bizonyos esetekben a színtévesztést [4].

A színtévesztők életében a meteorológiai térképek kiemelését a többi térkép közül az indokolja, hogy ezzel a térképfajtával találkozunk a leggyakrabban, és itt okozza a legtöbb problémát számukra a színek értelmezése.

A meteorológiai térképészet alapjait a tematikus kartográfiában, azon belül is az izovonalas ábrázolásmód kialakulásában és *Alexander Humboldt* 1817-ben szerkesztett izotermás térkép-vázlatában találjuk meg. Az első meteorológia térképet az 1851-es londoni kiállításon mutatták be. Magyarországon először 1880. július 27-én jelent meg térképes időjárás-jelentés.

A média fejlődésével lépést tartott a meteorológiai kartográfia is, az írott sajtó mellett a televízióban és az Interneten is hamar megjelentek a meteorológiai térképek [5].

A kezdetben fekete-fehér térképek gyorsan színesedtek, ma már csak az írott sajtóban találni fekete-fehér időjárás-jelentéseket.

Az újságokban a hőmérsékleti eloszlást bemutató térképet böngészve egészen mást lát egy normálisan látó és egy színtévesztő. A [//www.fomi.hu/internet/magyar/szaklap/geodkart.htm](http://www.fomi.hu/internet/magyar/szaklap/geodkart.htm) internetes címen (ahol a folyóirat cikkei a megjelenést követő egy hónappal megtekinthetők – szerk.) színesben látható térképek jól ábrázolják a normálisan látóknak, hogy miként jelenik meg egy színtévesztőnek az időjárás-jelentés.

Szerencsére a megoldás is jól látható a térképeken, ugyanis a színskála szűkítése eltüntetheti az átfedéseket. Mivel a kék színek mindenki számára jól elkülöníthetők, míg a piros és a zöld nem, ezért érdemes a meteorológiai térképeken a hőmérsékleti eloszlást piros vagy zöld szín nélkül ábrázolni.

Fontos figyelni az árnyalatokra is, hiszen egy teljesen szívak ember számára a sötét zöld és a világos kék pont fordítva jelenik meg: a zöldet érzi hidegebbnek és a kéket melegebbnek a szürkeárnyalata miatt.

De nem csak az időjárás-jelentések térképein kell ügyelni a színek használatára, általánosan elmondható, hogy minden térképnél érdemes megvizsgálni, helyesen használtuk-e a színeket. Létezik egy kis

program, ami megmutatja, hogy a különböző szintévesztők, milyen szín(ek)ben látják a világot. A www.vischeck.com oldalon saját térképeinket is lesztelhetjük, pl. kiderül, hogy a piros turistajelzést nem is olyan könnyű megtalálni a zöld alapszínen. A programot több különböző kutatás alapján *dr. Alex Wade* írta [6].

Alapja egy, a szintévesztők számítógépes vizsgálatát bemutató cikk [7].

Ez a program ingyenesen le is tölthető az Internetről, így azok, akik a jövőben jobban szeretnének figyelni a szintévesztőkre, könnyen ellenőrizhetik térképeiket, és kijavíthatják a hibákat.

Németh Bálint

III. éves térképész doktorandusz

ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék,
MTA-ELTE Térképtudományi és Térinformatikai Kutató
Csoport

IRODALOM

1. *Máthé Tamás*: A színek szerepe a térképi ábrázolásban, diplomamunka, ELTE, Budapest 2004

2. *Dalton, John*: Extraordinary Facts Relating to the Vision of Colours, with Observations From Memoirs Of The Literary And Philosophical Society Of Manchester, Volume V, Pt. 1, London, Cadell and Davies, 1798

3. A szintévesztés okai. www.vajdasag.hu/doroszlo/hon/hobbyi/tudomany/szintev.htm

4. *Dr. Wenzel Klára*–*dr. Ábrahám György*: A megoldás: magyar találmány, www.vital.hu/themes/sick/see3.htm

5. *Németh Bálint*: Meteorológia térképek helyzete a magyar médiában, Magyar Meteorológiai Társaság-előadás, Budapest, 2004

6. *Dr. Alex Wade*: Can you tell Red from Green? In Planet Medica, 2000. április. www.planetmedica.co.uk

7. *Brettel–Vienot–Mollon*: Computerized simulation of color appearance for dichromats. In Journal of the Optical Society of America A. 1997/14 pp.2647–55.

80 ÉVEL EZELEŐTT JELENT MEG ELŐSZÖR AZ OLTAY-FÉLE GEODÉZIAI KÖZLÖNY

„A Geodéziai Közlöny sok és nagy célt tűzött ki maga elé, melynek megvalósítása sok nehézséggel, sok akadály leküzdésével jár. Reméljük, hogy ... felismerik (ti. a kollégák), és méltányolják törekvéseinket, célkitűzéseink nemes és önzetlen voltát, és lelkes közremű-

XIV. évfolyam. 1938 1–4. szám.

GEODÉZIAI KÖZLÖNY

Felolvas szerkesztő és kiadó:
OLTAY KÁROLY

Főmunkatárs:
SZILAGYI BÉLA

A szerkesztőség címe: Budapest, XI., Műgyetem.

Előfizetési ár: egész évre 16 pengő,
félre 8 pengő, negyed évre 4 pengő.

Megjelenik évente négyszer,
összesen legalább 12 iv terjedelemben.

Zágoni Bodola Lajos élete és művei.

Oltay Károly.

Már második éve annak, hogy a geodéziai tudomány európai hírű mestere, Zágoni Bodola Lajos beköltözött a magyar tudósok és tanárok Panteonjába. Teste már porlad abban az anyaföldben, amelynek láthatatlan erői visszavonozták őt, az idegen földön, olasz anyától született magyart. Két nagy kultúrnemzet vére folyt ereiben, de ő mindig csak magyarnak érezte magát s valóban minden erejével mindig azon volt, hogy kivételes tehetségével a magyarság kulturális fejlődését mozdítsa elő. Erre pedig hosszú élete folyamán úgy tanár-, mint tudós-minőségben

ködésükkel segíteni fognak bennünket nehéz és fáradságos munkánkban. Ebben a reményben indítjuk útnak a Geodéziai Közlöny első számát.” – szövege a lap olvasóihoz Oltay professzor 1925 februárjában, az első szám bevezetőjében [1].

Mi tette szükségessé egy geodéziai lap beindítását? Nevezetesen az, hogy „... a geodéziának (t.i. ebben az időben) önálló magyar szaklapja már évek óta egyáltalán nem volt.” – Olvashatjuk a fent említett bevezetőben. A korábban megjelent *Kataszteri Közlöny* (melyet több mint 20 éven át *Gánóczy Sándor* mérnök szerkesztett) 1919-ben Pozsonyban megszűnt. Hat éven át jelentek meg ugyan geodéziai tárgyú cikkek a *Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönyében*, illetve a *Vízügyi Közlönyben*, de nem azzal a gyakorisággal és terjedelemben, mint ami kívánatos lett volna [1].

1920-ban, a Tanácsrendszer megbukása után, a Magyar Nemzetgyűlés (akkor így hívták az Országgyűlést) jelentős többséggel megszavazta a Nagyatádi-féle földreformot, melynek során egymillió kataszteri hold föld került – kártalanítás mellett – kiosztásra [2]. Öt éven át úgy folyt ez a nagyszabású munka, hogy a Trianon utáni nehéz gazdasági helyzetben a magánmérnöki irodák a hiányos előkészítés miatt nem voltak szakmailag kellően felkészítve. Ezért írta

Oltay akkor, hogy „... nagy szükség lett volna egy geodéziai szaklap irányító, felvilágosító és összefoglaló működésére”[1]. Majd ugyanott így folytatta: „Ugy véljük azonban, hogy e nagy hiány mostani megszűntetése azért sem késő, mert a földbirtokreform utómunkálatai (ti. a földnyilvántartási feladatai) még évekig eltartanak.”[1]

A *Geodéziai Közlönynek* természetesen más célja és feladata is volt a későbbi években. Egyik ilyen fontos feladata volt, hogy rendszeres tájékoztatást adjon az Állami Földmérés országos tevékenységéről a szakmai köröknek. De érdekvédelmi feladatot is ellátott akkor, amikor a *Földmérő Magánmérnökök Országos Szövetsége*, illetve a *Mérnökök Országos Parcellázó és Földmérő Szövetkezete* közleményeinek is helyt adott.

A szakfolyóiratokat az alacsony példányszám miatt az előfizetési árakból sehol a világon nem lehetett fenntartani. Nem volt ez másképpen a *Geodéziai Közlöny* esetében sem. 1924-től a Pénzügyminisztérium Állami Földmérési Főosztályának vezetését *Szilágyi Béla* (*Oltay Károly* jó barátja) vette át. A *Közlöny* finanszírozásában és annak terjesztésében a földmérés akkori vezetői jelentős szerepet vállaltak. Természetes, hogy *Oltay* – mint a lap főszerkesztője – *Szilágyi Bélát*, mint főmunkatársat (főszerkesztő helyett) jelentette meg a lap borítóján.

A *Geodéziai Közlöny* másik finanszírozója a Műegyetem Geodéziai Tanszéke volt, melyet *Oltay Károly* nyilvános rendes tanár vezetett. Nem szabad elhallgatni azonban azt a tényt sem, hogy *Oltay* a lapot saját, személyes jövedelméből is támogatta. Ide kell még sorolni a hirdetésekbe befolyt összegeket is (pl. Süss, MOM, Gamma, Wild, Zeiss műszergyárak hirdetései), melyek azonban igen csekélyek voltak. Itt említsem meg, hogy mindezen támogatások ellenére a lap megjelenése 25 éves fennállása során – nem utolsósorban az előfizetési díjak rendszertelen beérkezése miatt – gyakran került veszélybe [3].

A *Geodéziai Közlöny* első (1925) évfolyama három számból állt; 1926-tól 1943-ig évente négy szám jelent meg, ára laponként 4,- Pengő volt. 1944-ben – a hadihelyzet miatt – csak két szám jelenhetett meg. A harmadik szám ugyan még eljutott a nyomdába, de

Budapest ostroma során megsemmisült. A második világháborút követő igen nehéz gazdasági helyzetben, két éven át szünetelt a lap megjelenése. 1947-ben *Oltaynak* sikerült a lapot újra indítania. Beköszöntőjében ezt írta: „Reméljük, hogy a *Közlöny* most már zavartalanul folytathatja kulturális munkáját, a geodéziai tudomány fejlesztését és terjesztését...”[6].

A *Geodéziai Közlöny* 1947-ben és 1948-ban évente már öt számmal jelent meg. 1949-ben azonban már csak három jelenhetett meg, mivel az akkori politikai rendszer a lap további megjelenését nem engedélyezte [4]. Ennek ellenére a polgári felmérés és annak művelői mégsem maradtak fórum és szaklap nélkül, mert 1949 elején – dr. *Regőczy Emil* kezdeményezésére és szerkesztésében – megjelent a *Geodézia és Kartográfia* elődje, az *Állami Földmérés Közleményei* c. szaklap a Földművelésügyi minisztérium kebelében. Ez azonban már egy másik történet.

A *Geodéziai Közlöny* negyedszázad alatt sok értékes cikkel gazdagította a magyar geodéziai, kartográfiai, topográfiai, fotogrammetriai és szakmatörténeti irodalmat. Ebben a hatalmas munkában a főszerkesztőn kívül olyan nagyságok jeleskedtek, mint *Tárczy-Hornoch Antal*, *Homoródi Lajos*, *Hankó Géza*, *Hazay István*, *Vincze Vilmos*, *Tarics Sándor*, *Tátray István*, *Futaky Károly*, *Regőczy Emil*, *Rédey István*, *Hőnyi Ede* és még sokan mások. A lap megjelenésének 80. évfordulóján emlékezzünk most hálás tisztelettel mindazokra a szakemberekre, akik negyedszázad alatt a *Geodéziai Közlöny* gazdagításán és életben tartásán oly sokat fáradoztak.

Dr. Székely Domokos

IRODALOM

1. *Oltay Károly*: Bevezető (Geod. Közl. 1925/1)
2. Székely Domokos: 125 éve született dr. Fasching Antal (GK 2004/12)
3. *Oltay Károly*: Olvasóinkhoz! (GK 1933/1)
4. *Rédey István*: A Geodézia Története (Tankönyvkiadó, Bp. 1966)
5. Balázs László–Raum Frigyes: Tények és emlékek a magyar geodézia történetéből (GK 1983/2)
6. *Oltay Károly*: Előszó (GK 1947/1)

H Í R E K

KITÜNTETÉSEK

„Magyar Köztársasági arany érdemkereszt”

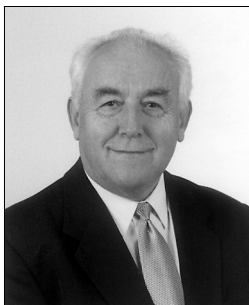
Szabó Gyula főiskolai tanár,

a felsőoktatás elkötelezett híve, a Nyugat-Magyarországi Egyetem és a Geoinformatikai Főiskolai Kar érdekében végzett négy évtizedes megbízható, példaeértékű, színvonalas oktatási, tudományos, szakmai, vezetői munkásságának, sikeres életútjának elismeréséül

„Magyar Köztársasági arany érdemkereszt”

kitüntetésben részesült.

Szabó Gyula 1960-ban szerezte meg erdőmérnöki oklevelét. A mérnöki pályát az erdőrendezésnél kezdte, majd az erdészethnél folytatta. 1963. szeptember 15-étől 1975. január 15-éig az Erdészeti és Faipari Egyetem Földmértani Tanszékén egyetemi tanársegédként, majd egyetemi adjunktusként dolgozott. Az egyetemi hallgatói évek alatt (1955–1960-ig) ugyanennek a tanszéknek volt a demonstrátora. A

tanszék akkori vezetője, dr. Sébor János professzor hívta vissza – dr. Bezzegh Lászlóval, a tanszék későbbi vezetőjével egy időben – az oktatásba. Ezek az évek meghatározták egész oktatói pályafutását. Európában is jól ismert és elismert professzorok mellett szerezhetett felsőoktatási gyakorlatot, kutatott, publikált, sikeres nyelvvizsgák után

ösztöndíjas lehetett Helsinkiben a Műszaki Egyetemen, dr. techn. címet szerzett, és jelentős kutató munkákban vett részt. A több mint négy évtizedes „Sébori Iskola” követőjének vallja magát. Példaképének, életmintának mindenben egykori nagynevű professzorát tekintette.

1975. január 16-ától vesz részt a székesfehérvári Földmértani és Földrendezői Főiskolai Kar (jogutód Geoinformatikai Kar) oktató-nevelő, tudományos munkájában. A Főiskolai Karra történt áthelyezésével vállalta a földrendező üzemmérnök-képzés meg-

szervezését, tantervének és tantárgyi programjainak kialakítását. Kezdetben a Geodéziai Tanszék oktatójaként részt vett a Geodézia, Alappontsűrítés, Országos felmérés és Mérnökgeodézia c. tantárgyak oktatásában.

Iskolateremtő egyéniség, munkája eredményeként kialakította a földrendező szak tantervét, és azóta oktatja a Föld- és területrendezés c. két féléves tantárgyat. Megírta, és folyamatosan átdolgozta/korszerűsítette tantárgya jegyzeteit. Legutóbb 2001–2004-ben jelentek meg jegyzetei. Szervezi, és irányítja a tantárgyfejlesztő és témához kapcsolódó kutatásokat (pl.: Birtokrendezés az ezredforduló küszöbén; OTKA, 1997–2000).

1980 novemberétől 1993 júliusáig a Főiskolai Kar igazgató-helyetteseként, majd főigazgató-helyetteseként az oktatási-nevelési feladatokért felelt. Az oktatás tartalma az intézményben mind a két szakon folyamatosan korszerűsödött (1983/84; 1988/89), a műszaki és technikai fejlődéssel lépést tartva. Szabó Gyula kutatási, publikációs és előadói tevékenysége ebben a szakaszban az oktatásfejlesztés témakörével gazdagodott.

A csaknem 13 év vezető-helyettesi tevékenysége alatt a Kar fejlődése felfelé ívelő tendenciával, egyre magasabb szinten folytatódott.

1981 júliusától 1990 júliusáig az Alapozó Tárgyak Tanszék vezetésével bízták meg. Jelentős eredményeket ért el a tanszékközi kapcsolatok fejlesztésében és abban, hogy az alaptárgyak oktatása a szaktárgyak igényeinek megfelelően történjen. Sokat fejlődött a számítástechnika, a begyakorló példákat „matematikus-geodéta párosok” dolgozták ki. A tanszék pedagógus oktatói bekapcsolódtak a szakmai kutatásokba. Az új tantárgyi programokhoz folyamatosan készültek el a tantárgyi jegyzetek, segédletek.

1990 júliusára elkészítette a Felmérési és Földrendezői Tanszék alapító-okiratát, megszervezte annak munkáját, majd vezette az oktatási egységet 2000 októberéig. Ebben az időszakban – számos feladat mellett – jelentősnek minősíthető: az Ingtatlankataszteri Szakmérnöki Továbbképző Szak megszervezése és működtetése, valamint a TEMPUS OLLO projekt feladatainak teljesítése, a távoktatásos továbbképzéshez szükséges modul anyagok elkészítése, illetve elkészítése. Eredményes kutatásokat folytatott a mezőgazdasági nagyüzemek területi tervezésével kapcsolatosan. Számos pályázatot nyújtott be, és nyert el, többek

között: FEFA 1989, 1990; OTKA 1997; PHARE „Tükröprogram”; Humánerőforrás fejlesztés 2001; oktatást támogató környezetvédelmi pályázatok és még sorolhatnánk.

Munkatársaival és a hallgatókkal való kapcsolata nagyon jó, amelynek alapja a kölcsönös tisztelet. A hallgatók kedvelik, nagyra értékelik szakmai felkészültségét, munkabírását, sokoldalúságát, sokrétű munkáját és segítőkészségét. Számos olyan tanéve volt, amikor tíznél is több szakdolgozatot konzultált. (Ma már több száz az általa konzultált dolgozatok száma, ebben az évben mintegy 40 dolgozat konzultálását vállalta.)

A földrendezés területén szaktanácsadó, 6 évig dolgozott a *dr. Stefanovics Pál–dr. Gál János* vezette Igazságügyi Mezőgazdasági Szakértői Bizottság Földmérési Albizottságában.

Hazai és nemzetközi szakmai rendezvényeken többször szerepelt előadásokkal, konferenciák kiadványaiban publikációi folyamatosan jelentek meg.

Megírt jegyzeteinek, oktatási segédleteinek száma 16 (többek között a Kiegyenlítő számítások és a Föld- és területrendezés, Földbirtok-politika és területrendezés tantárgyakhoz); 18 jegyzetet lektorált. Cikkeinek, tanulmányainak száma 28.

Több mint 22 éve folyamatosan írja, korszerűsíti, illetve szerkeszti az oktatásfejlesztés dokumentumait (Okleveles földrendező mérnökképzés 3+2-es, illetve 5+0 rendszerben: 1986; 1990; 1995. Négyéves képzés a földmérő és földrendező szakon: 1989. Okleveles területfejlesztési mérnök, Területfejlesztési mérnöki szak létesítése és indítása: 2002, 2003, 2004. Településgazda főiskolai szintű képzés akkreditációjának előkészítése: 2003.)

2004. szeptember 16-án múlt 41 éve, hogy *Szabó Gyula* főiskolai tanár az ősi soproni Alma Mater oktatója. Ebből 30 évet a székesfehérvári Földmérési és Földrendezési Főiskolai Karon, illetve a jogutód Geoinformatikai Főiskolai Karon szolgált, oktatott, kutatót, oktatásfejlesztő és szervező tevékenységet végzett, felelős vezetői tisztség betöltésével irányította a Főiskolai Kar szakmai, oktatói, kutatói tevékenységét, tenni akarásával, elhivatottságával, szakmaszeretettel igen nagy mértékben hozzájárulva Egyetemünk és a Főiskolai Kar és hírnevének öregbítéséhez.

*

„A Magyar Informatikáért” szakmai érem

Kovács Kálmán informatikai és hírközlési miniszter a március 15-ei nemzeti ünnep alkalmából a térinformatika és távérzékelés területén kifejtett negyedszáza-

dos kutatás-fejlesztési és szervezési tevékenységéért, a nemzetközi szakmai kapcsolatok kiépítésében és erősítésében világszinten elismert munkájáért

„A Magyar Informatikáért” szakmai érem
adományozta

dr. Remetey-Fülöpp Gábornak,

az FVM Földügyi és Térinformatikai Főosztály vezető főtanácsosának.

Dr. Remetey-Fülöpp Gábor diplomáját 1968-ban a Budapesti Műegyetem Általános Mérnöki Kara földmérő mérnöki tagozatán szerezte.

1968–1970 között a Kartográfiai Vállalatnál dolgozott, majd 1970-ben a VIZITERV Műszaki Fejlesztési osztályára került, ahol 1980-ig a számítógéppel segített vízügyi tervezés számára adaptált, és dolgozott ki programokat, földmérési, és vízellátó hálózati prog-

ramrendszereket – később már mint a számítástechnikai részleg vezetője. 1994-ben az algériai Oued Rihir vízszabályozás felmérési és számítógépes tervezési munkáin, 1997-ben ösztöndíjasként a Delfti Műegyetem Geodéziai tanszékén, a holland vízügyi szolgálatnál és az ITC nemzetközi földtudományi oktatóközpontban dolgozott. A Delfti Műegyetemen az IBM integrált építőmérnöki programcsomagjával a légifelvétel analitikus fotogrammetriai kiértékelését végezte. Hazatérve tevékeny része volt a Kouba-féle műholdas doppleres helymeghatározási programrendszer hazai bevezetésének előkészítésében.

1970-ben került a Földmérési Intézethez (FÖMI), ahol a Távérzékelési Központ digitális feldolgozási osztályát vezette 1986-ig. *Almár Iván* támogatásával 1982-től – az Európai Űrhivatal ESRIN kutatóközpontja Earthnet intézményközi együttműködés keretében – a magyarországi kapcsolattartó feladatait is ellátta. A távérzékelés és a digitális képfeldolgozás nemzetközi kapcsolatait minden irányban erősítve, 1984-től rangos francia, ESA, SzOGSz, Interkozmosz, amerikai és FAO partnerekkel, FVM, MTA, OMFB,

MFTTT és MANT támogatással számos nemzetközi műhelyt, konferenciát szervezett a műholdas távérzék-
elés és alkalmazásai területén. 1986-ban ösztöndí-
jasként látogatást tett, és előadásokat tartott indiai űr-
központokban, Ahmedabadban és Hyderabadban.

1986-ban került a mostani Földművelésügyi és Vi-
dékfejlesztési Minisztérium jogelődjébe, a geodéziai és
térvéleményezési feladatok mellett a távérzék-
elési-térinformatikai fejlesztéseket is koordináló főosztályra, ahol
többek között a távérzék-
elés, majd a térinformatika al-
kalmazásával is foglalkozott. 1990 elejétől az FVM
Földügyi és Térvéleményezési Főosztályán a Kataszteri és In-
formatikai osztály vezetésével bízták meg. Tevékenyen
rész vett az EU PHARE programja keretében a „Föld-
hivatalok számítógépesítése” c. többéves programban;
1994–2000 között a magyar-német kormányközi szá-
mítógéppel segített birtokrendezési műhelymunka (TA-
MA projekt) felelőse lett. 1996-ban érdemi résztvevő-
je volt a Nemzeti Kataszteri Program kidolgozásának.
1997-ben közreműködött a Nemzeti Térinformatikai
Stratégia kimunkálásában. 1997 óta minisztériumi re-
ferense az operatív, országos távérzék-
eléses növény-
monitoring programnak. 1998-tól az EU csatlakozásig
az EU jogharmonizációs és intézményfejlesztési téma-
körű többéves adaptációs program (ANP) szakterületi
koordinátora volt. Ennek keretében elkészült Magyar-
ország teljes területének légifelvételezése; az országos
ortofotó adatbázis; a felszínborítási adatbázis; a több-
szintű közigazgatási határadatbázis; a mintavételes
földhasználati monitoring; a birtokrendezéssel össze-
függő intézményfejlesztés kormányzati műhelymunká-
ja; a térinformatikai alapú szőlőkataszteri; az integrált
mezőgazdasági irányítási és ellenőrzési rendszer mező-
gazdasági parcella információs rendszere. Megtörtént
továbbá a földalapú támogatások távérzék-
eléses tá-
mogatás-ellenőrzésének beüzemelése. 2001–2004
között az FVM részéről kidolgozója és referense lett an-
nak a nemzetközi projektnek, melyben Magyarország
a Világbankkal közösen létrehozta a Közép-Európai
Földügyi Tudásközpontot (CELC Center), amely azóta
nemzetközi elismerést szerzett.

A földügyi-térvéleményezési szakterület, ezen belül külön-
ösen a térinformatika, nemzetközi kapcsolatrendsze-
rének fejlesztésében 1991 óta vállalt tevékeny szerepet.
Előkészítette Magyarország belépését az Európai Nem-
zeti Térképész Szolgálatok Bizottságába
(CERCO), aláírója volt a honi földügyi és térvéleményezési
szolgálat csatlakozásának az európai térképész szolgál-
atok kereskedelmi szolgáltatásaira létrehozott
MEGRIN szervezethez, részt vett az ENSZ Európai Gaz-
dasági Bizottság Kataszteri munkacsoport munkájá-
ban. 1995-ben alapító tagi képviselőként vett részt az
ENSZ EGB Földügyi szakigazgatások fóruma (MOLA)

létrehozásában, annak szakmai alapidokumentumai ki-
munkálásában. Számos nemzetközi konferencia Buda-
pestre hozásában és szervezésében vett részt. Az Euró-
pai Térinformatikai Ernyőszervezettel (EUROGI) –
amelynek vezetőségi tagja – kezdeményezte az egész
világra kiterjedő egységes térinformatikai adatinfra-
struktúra létrehozására létrejött GSDI nemzetközi szer-
vezet 2002. évi budapesti konferenciáját. A konferen-
ciának – amelyet Kovács Kálmán informatikai és hírköz-
lési miniszter nyitott meg – fő szervezője volt. 2004-től
a GSDI igazgatótanácsi taggá választotta.

A 111 országot tömörítő Nemzetközi Fotogrammet-
riai és Távérzék-
elési Társaság (ISPRS) az 1996–2000
közötti időszakra megbízta a természeti erőforrások és
a környezet monitoring szakbizottság vezetésével. Az
ISPRS-ben 2000–2004 között a települések távérzék-
elési munkacsoport vezetője, 2004–2008 között a
téradat-infrastruktúra munkacsoport társvezetője.

2002 óta az EU egységes európai téradat-infrast-
ruktúra létrejött INSPIRE kezdeményezésének szakértői
bizottsági tagja, valamint a földügyi és térvéleményezési
szakirányítás megbízott képviselője az EU Állandó Ka-
taszteri Bizottságában. Az elmúlt tíz évben a térinfor-
matika területén legalább tíz EU-projektben működött
közre felelősként, résztvevőként vagy felkért vélemé-
nyezőként (ABDS, OLLO, Panel-GI, ETEMII, GINIE,
INSPIRE, LIME, ESMI, SDILA, Nature GIS stb.).

Az 1994-ben létrejött Magyar Térinformatikai
Társaság (HUNAGI) főtájkárává választották, ezt a
tiszttséget azóta is betölti. Munkájának is köszön-
hetően az alapító hét tagszervezethez képest a HU-
NAGI mára 105 tagintézménnyel rendelkezik, és 1996
óta az EUROGI tagja.

2004 tavaszától az Információs Társadalom Koor-
dinációs Tárcaközi Bizottság javaslatára létrejött
INSPIRE irányelv adaptációja előkészítését szolgáló
Nemzeti téradat-infrastruktúra stratégia (NTIS) ad-hoc
tárcaközi munkacsoport vezetője, amely már az irány-
elvek végső szövegezésén dolgozik.

1970 óta számos más egyesület, társaság és szak-
mai grémium tagja, két jelentős nemzetközi térinfor-
matikai szaklap szerkesztőbizottsági tanácsadója. Ha-
zai és nemzetközi publikációinak száma mintegy 250.

*

A kitüntetésekhez tagtársaink, a munkatársak, illet-
ve az oktatótársak, továbbá a jelenlegi és a volt hall-
gatók nevében őszinte szívvel gratulálunk!

Szervezőbizottság

INNEN-ONNAN

Dr. Ádám József egyetemi tanár, a BME Általános és Felsőgeodézia Tanszékének vezetője, akit a Magyar Tudományos Akadémia 2004 májusi közgyűlése az MTA rendes tagjává választott, 2005. január 25-én tartotta (rendes tagi) székfoglaló előadását az Akadémián „Egységes geodéziai és geodinamikai alapok létrehozása” címmel. A székfoglaló előadást nagy szakmai érdeklődés kísérte. (Emlékeztetül megjegyezzük, hogy – erről lapunk akkor hírt adott – Ádám József professzort az Akadémia 1998-ban választotta levelező tagjai közé.)

*

Dr. Klinghammer István, az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék vezetője 2005. február 15-én tartotta akadémiai székfoglaló előadását „A térképészet tudománya” címmel. *Klinghammer István* professzort 2004-ben választották a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává.

*

Február 1–5. között húszfős csoport – elsősorban az FVM, a földhivatalok, illetve a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet munkatársai – látogatott a hollandiai Utrechtbe azzal a céllal, hogy részt vegyen a holland–magyar birtokrendezési (TALC) projekt keretében szervezett hollandiai tanulmányúton.

*

Február 25-én *dr. Remetey-Fülöpp Gábor* vezető főtanácsos Brüsszelben az INSPIRE (európai környezetvédelmi célú térinformatikai infrastruktúra) témakör kijelölt szakértőjeként részt vett a Tanács Környezetvédelmi Munkacsoport ülésén.

I S M E R T E T É S

NÉMA SÁNDOR (SZERK.): GYŐR VÁRMEGYE TELEPÜLÉSEI 18–19. SZÁZADI KÉZIRATOS TÉRKÉPEKEN

Győr-Moson-Sopron Megye Győri

Levéltára. Győr, 2003.

33,5x23 cm, 184 szövegoldal, 103 oldal színes térkép.

A fekvő téglalap alakú, nagyon szép kivitelű könyv színes védőborítóján, a Győr egyházmegye székes-egyházi (győri) főesperességének 1821. évi térképe látható. A térkép mintegy ráadás a könyvben található részletes leírással kiegészített térképekhez. A könyv jól szemlélteti, hogy közös akarattal, a szakemberek összefogásával, a megyei önkormányzat és helyi vállalkozók önzetlen támogatásával a legmerészebb álom is megvalósítható. *Bendefy László* a 60-as években több tanulmányban, számtalan konferencián szorgalmazta a megyei könyvtárak, levéltárak térképi anyagának feldolgozását. A kezünkben lévő könyv feltehetően akkori legmerészebb álmait is felülmúlja. Reméljük, hogy ez a kiadvány mintaként fog szolgálni hasonló további megyei kötetek megjelenéséhez.

A régi térképek nélkülözhetetlen forrásai a tájtörténetnek, a régészetnek, az új tudományként született történelmi ökológiának stb. A korabeli térképek azon-

ban nemcsak a múlt alaposabb megismerését segítik, hanem alapul kell, hogy szolgáljanak a jelen és a jövő gazdasági, műszaki, társadalom-szervezési döntéseinek, történelmi távlatokon alapuló és így jobban megalapozott kidolgozásához is. Ezért tartjuk nagyon fontosnak az ilyen jellegű kiadványok megjelenését.

A könyvet *Néma Sándor* szerkesztette, *Filep Antal* és *Áldozó István* közreműködésével, de sokan vettek részt a térképek válogatásában, leírásában is.

A könyv szerkezetileg három részből áll. Bevezető tanulmányok, a térképek egységes felépítésű leírásai, valamint a térképek színes másolatai.

Göcsei Imre (A térkép, mint tudományos forrás) a nemzetközi és magyar térképtörténet rövid bemutatásával történelmi keretbe helyezi a könyvben feldolgozott térképeket.

Unti Mária (A térkép, mint forrás a földrajzi névkutatásban) négy település területi neveit az eredeti névadási szempontok szerint csoportosítja. (tulajdonosra, művelési ágra, irányra stb. utaló név), majd megvizsgálja, hogy a táj változásával melyik nevek tűntek el, melyek maradtak meg esetleg átalakult formában. Ez utóbbira példa, hogy a Győrszentiván határában lévő egykori Kenderesföldek megnevezés ma belterületi névként (Kenderes) él tovább.

Filep Antal tanulmánya (Térképek vallomása Győr megye néprajzáról, tájtörténetéről és környezeti kultúrájáról) részletes, alapos áttekintés a megye különböző vidékeiről, az elemzésbe bevonva a könyvben nem szereplő katonai felmérések térképeit is. Térkép-történetileg érdekes, további kutatásra ösztönző megállapítása, hogy az uradalmi térképek készítői több helyen elkérték a II. József császár által elrendelt kataszteri felmérést végzőktől az uradalmi területek határpontjait rögzítő vázlatokat. Az elkért adatokat aztán felhasználták saját uradalmi térképük készítéséhez.

Néma Sándor (Vázlat Győr vármegye településhálózatának átalakulásáról 1526 és 1720 között) a Bécs ellen vonuló török seregek átvonulásai és a megye déli részének tartós török megszállása nyomán elpusztult településeket és emléküket őrző térképi nyomait ismerteti.

Nemeskéri Lilla (Hajómalmok a Tó-Sziget–Csilizközi járásban a XVIII–XIX. században) a hajómalmok típusait, a 24 óra alatt örölt liszt mennyiségét és a malmok számának alakulását vizsgálja az adott korszakban. A XIX. század derekán 152 hajómalom volt a Dunán az említett járásban. A Duna szabályozása, a Bécs–Pest közötti rendszeres hajóforgalom, ezek nyomán a szigorított hajómalmi rendszabályok, majd a gőzmalmok versenye halálra ítélte ezt a tevékenységet. Az erős jogi és gazdasági nyomás ellenére az utolsó három hajómalom, Nagybaicsón 1945 márciusában a harcok során pusztult el.

Tanai Péter Nyalka térképének leírása című tanulmányában, a különböző időpontokban készült térképek számítógépes összehasonlításának lehetőségeit

és kutatásban való hasznosítását ismerteti. A pásztázós digitalizálással előállított képeket választott azonos méretarányúra hozták, majd a képeket a számítógéppel egymásra vetítik. Az eljárás *Bereczné Huszár Éva* által, síkfilmek felhasználásával kidolgozott, történelmi térképek rekonstrukciója elnevezésű módszerének korszerű számítógépes változata.

A tanulmányok (93. o.) után következik a térképek kilenc pontba foglalt egységes leírása. A könyvtári adatok mellett részletes kartográfiai és tartalmi leírás készült minden térképről. Az idegen nyelvi szövegeket (cím, magyarázó leírás, jelmagyarázat stb.) magyar nyelven is megadják. A járások szerint csoportosított térképleírásban való eligazodást abc-be szedett helynév-mutató segíti.

A térképleírásokkal azonos sorrendet követnek a színes térképek. A térképek egy-egy érdekes részletét kinagyítva színes tábla szemlélteti. Egyet említünk meg ezek közül: Bezi mérőlánccal, jelző szögekkel díszített címfeliratát.

Nem szeretem a felsőfokot minősítésre használni, mert az élet azt gyorsan és gyakran meghaladja. Győr, Sopron, Moson vármegyék 18–19. századi kéziratos térképeit bemutató könyvről ennek ellenére csak felsőfokban tudok beszélni. A magyar helytörténeti, térképészeti kutatás nagy nyeresége lenne, és ezt azt hiszem a jelen könyv alkotói sem bánnák, ha egy újabb kiadvány érvénytelenné tenné a most kiérdemelt legeket.

Dr. Papp-Váry Árpád DSc.

A MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG MÁJUS–JÚNIUS HAVI PROGRAMJA

Május 3. 14.00 VÁTI Tanácsterem XI. Bp. Gellérthegy u. 30–32.	Göncz Annamária Területhasználat változások a Tisza-völgyi árterekben a Vásárhelyi Terv kapcsán Területfejlesztési és Környezetvédelmi Szakosztály
Május 10. 15.00 ELTE Térképtudományi Tanszék 1117. Bp. Pázmány P. sétány 1/A	Dr. Márton Mátyás A fiziografikus ábrázolástól a festett világtérképekig Kartográfiai Szakosztály
Május 18. 14.00 FŐMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Dr. Nagy Olga A Közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény hatása a termőföldekkel kapcsolatos eljárásokra Földügyi Szakosztály
Május 24. 14.00 FŐMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Iván Gyula–Winkler Péter–Simon Kay A SPOT és SRTM felvételekből készült DDM vizsgálata Magyarország nagyfelbontású DDM-e alapján Térinformatikai Szakosztály
Május 26–27. Orfű	Szervező: Uzsoki Zoltán Topográfiai találkozó Topográfiai Szakosztály

Május 31. 14.00 FÖMI Bp. Bosnyák tér 5.	Tárlatvezető: Dr. Lukács Tibor A Bosnyák téri műszer és térkép kiállítás bemutatása Szeniorok Tóth Ágoston Klubja
Május 31. 15.00 ELTE Térképtudományi Tanszék 1117. Bp. Pázmány P. sétány 1/A	Hidas Gábor A Kartográfiai Vállalat és a Cartographia Kft. földrajzi iskolai atlaszai Kartográfiai Szakosztály
Június 7. 14.00 FÖMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Lovas Tamás-Szabó György 3 dimenziós térinformatikai rendszerek adatfeltöltése lézer szkennel 3 dimenziós térinformatikai rendszerek adatfeltöltése fotogrammetriai módszerrel Fotogrammetriai és Távérzékelési Szakosztály és Térinformatikai Szakosztály
Június 8. 14.00 FÖMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Mezei Attila A földvédelem aktuális kérdései Földügyi Szakosztály
Június 14. 14.00 VÁTI Tanácssterem XI. Bp. Gellérthegy u 30-32.	Barkóczy Zsolt Térinformatikai alkalmazások a VÁTI-nál Térinformatikai Szakosztály
Június 30–Július 2. Győr	Vándorgyűlés Felhívást lásd a folyóirat 9. oldalán, valamint a www.mfitt.hu honlapon
Július 17–22. ELTE Térképtudományi Tanszék 1117. Bp. Pázmány P. sétány 1/A	Nemzetközi Kartográfia-történeti Konferencia Szakmatörténeti Szakosztály http://lazarus.elte.hu/ichc 2005.htm
<p>Felhívjuk figyelmüket, hogy a Társaság programjairól, híreiről (esetleges változásokról) rendszeresen tájékozódhatnak az alábbi honlapon is:</p> <h1 style="margin: 0;">www.mfitt.hu</h1>	

RENDELKEZŐ NYILATKOZAT A BEFIZETETT ADÓ EGY SZÁZALÉKÁRÓL

A kedvezményezett adószáma:

1	9	8	1	5	6	7	5	—	2	—	4	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

A kedvezményezett neve:

Ennek kitöltése nem kötelező.

Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság

TUDNIVALÓK

Ezt a nyilatkozatot csak akkor töltsse ki, ha valamely társadalmi szervezet, alapítvány vagy külön nevesített intézmény, elkülönített alap javára kíván rendelkezni.

A nyilatkozatot tegye egy olyan postai szabvány méretű borítékba, amely e lap méretét csak annyiban haladja meg, hogy abba a nyilatkozat elhelyezhető legyen.

FONTOS!

*A rendelkezése csak akkor érvényes és teljesíthető, ha a nyilatkozaton a kedvezményezett adószámát, a borítékon pedig az **ÖN NEVÉT, LAKCÍMÉT ÉS AZ ADÓAZONOSÍTÓ JELÉT** pontosan tünteti fel.*

MEGHÍVÓ

**A Társaság Alapszabályának megfelelően, az MFTTT Intézőbizottsága egyetértésével,
tisztelt meghívom valamennyi tisztelt Tagtársunkat a MTEsz**

Budapest, II. Fő u. 68. szám alatti, 700 sz. termében

2005. június 1-jén, szerdán 11.00 órai

kezdettel megrendezésre kerülő

KÖZGYŰLÉSRE.

Napirend:

1, A 2004. évi beszámoló és a közhasznúsági jelentés

Előadók: Bartos Ferenc főtitkár

Nagy Mária ügyvezető titkár

2, A Felügyelő Bizottság jelentése

Előadó: Szabó Béla FB elnök

3, Örökös tagok megválasztása

Előadó: Apagyi Géza elnök

4, A Lázár-deák emlékérem átadása

5, Egyebek

**Az Alapszabály 17. §-a alapján a Közgyűlés határozatképes, ha a tagok legalább fele
és további egy fő jelen van.**

**Amennyiben az előzőek szerint összehívott Közgyűlés határozatképtelen, úgy a 17. § (2)
bekezdése alapján az eredeti tárgysorozattal a Közgyűlést**

2005. június 1-jén, szerdán 11.30 órára,

**az eredeti helyszínre összehívom. A másodszori időpontra összehívott Közgyűlés –
a megjelentek számára tekintet nélkül – határozatképes.**

Budapest, 2005. április 18.

Üdvözlettel:

**Apagyi Géza s.k.
elnök**